

Sgrinio Serfigol Cymru
Cervical Screening Wales

GIG
CYMRU
NHS
WALES

Iechyd Cyhoeddus
Cymru
Public Health
Wales

Adroddiad Ystadegol Blynyddol Sgrinio Serfigol Cymru 2018-19

Hydref 2019

About us

Public Health Wales exists to protect and improve health and wellbeing and reduce health inequalities for people in Wales.

We are part of the NHS and report to the Minister for Health and Social Services in the Welsh Government.

Our vision is for a healthier, happier and fairer Wales. We work locally, nationally and, with partners, across communities in the following areas:

Health protection – providing information and advice and taking action to protect people from communicable disease and environmental hazards

Primary, community and integrated care – strengthening its public health impact through policy, commissioning, planning and service delivery

Microbiology – providing a network of microbiology services which support the diagnosis and management of infectious diseases

Safeguarding - providing expertise and strategic advice to help safeguard children and vulnerable adults

Screening – providing screening programmes which assist the early detection, prevention and treatment of disease

Health intelligence – providing public health data analysis, evidence finding and knowledge management

NHS quality improvement and patient safety – providing the NHS with information, advice and support to improve patient outcomes

Policy, research and international development – influencing policy, supporting research and contributing to international health development

Health improvement – working across agencies and providing population services to improve health and reduce health inequalities

Further information

Web: www.publichealthwales.org
Email: general.enquiries@wales.nhs.uk
Twitter: @PublichealthW
Facebook: www.facebook.com/PublicHealthWales

Mae'r adroddiad hwn yn grynodeb manwl o wybodaeth am waith a wnaed gan Sgrinio Serfigol Cymru ar gyfer y flwyddyn o 1 Ebrill 2018 tan 31 Mawrth 2019.

Manylion Cyhoeddi:

Teitl: Adroddiad Ystadegol Blynyddol Sgrinio Serfigol Cymru 2018-19

Dyddiad: Cyhoeddwyd yr adroddiad hwn ar 31 Hydref 2019

ISBN: 978-1-78986-103-7

I gael rhagor o wybodaeth am yr adroddiad hwn a rhoi adborth arno cysylltwch â:

Helen Clayton, Rheolwr Gwasanaethau Gwybodeg a Data,
Yr Is-adran Gwybodeg, Llawr 6, Iechyd Cyhoeddus Cymru, Rhif 2 Cwr y
Ddinas, Stryd Tyndall, Caerdydd, CF10 4BZ

Ffôn: 029 2010 4405

E-bost: Screening.Information@wales.nhs.uk

Datganiad Sicrhau Ansawdd

Mae cofnodion sgrinio data yn newid yn barhaus. Mae'r cronfeydd data a ddefnyddir gan Adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru yn cael eu diweddaru'n ddyddiol pan fydd cofnodion yn cael eu hychwanegu, eu newid neu eu dileu (archifo). Gallai hyn ymwneud â phan fydd unigolyn wedi'i nodi fel un y mae angen sgrinio arno; wedi cael canlyniadau sy'n rhaid eu cofnodi, neu â newid statws ac nad oes angen sgrinio arno mwyach yn y drefn honno. Ceir data o nifer mawr o ffynonellau gwahanol gyda lefelau amrywiol o gywirdeb a chyflawnrwydd. Mae'r Adran Sgrinio yn gwirio data ar gyfer cywirdeb drwy gymharu setiau data, er enghraifft data practis meddyg teulu, ac yn cywiro'r data codio lle y bo'n bosibl. Dylid nodi y ceir oedi weithiau o ran casglu data, er enghraifft efallai na fydd person yn cofrestru gyda'i feddyg teulu ar unwaith. Felly bydd yr oedi hwn yn effeithio ar gyflawnrwydd y data yn dibynnu ar amgylchiadau unigol. Yn ogystal, dylai'r darllenydd fod yn ymwybodol bod data yn cael eu diweddaru'n barhaus a gall fod mân ailgywiriadau yn y niferoedd a ddyfynnir yn y ddogfen hon o un flwyddyn i'r llall oherwydd adnewyddu data. Wrth ymdrin â data o ardaloedd daearyddol bach, weithiau rydym yn atal niferoedd sy'n is na phump lle mae'n bosibl bod y data'n sensitif.

© 2019 Ymddiriedolaeth GIG Iechyd Cyhoeddus Cymru.

Gellir atgynhyrchu deunydd yn y ddogfen hon o dan delerau'r Drwydded Llywodraeth Agored

www.nationalarchives.gov.uk/doc/open-government-licence/version/3/ ar yr amod ei fod yn gywir ac nad yw'n cael ei ddefnyddio mewn cyd-destun

camarweiniol. Rhaid cydnabod Ymddiriedolaeth GIG Iechyd Cyhoeddus Cymru.

Mae'r hawlfraint o ran y trefniant teipograffyddol, y dyluniad a'r cynllun yn eiddo i Ymddiriedolaeth GIG Iechyd Cyhoeddus Cymru.

Cynnwys

1	CYFLWYNIAD	9
1.1	Negeseuon allweddol i'r cyhoedd.....	9
1.2	Cyflawni'r rhaglen	9
1.3	Llwybr sgrinio.....	10
2	PENAWDAU YSTADEGAU 2018-19.....	12
3	DATA.....	14
3.1	Cwmpas.....	14
3.2	Unigolion a wahoddwyd yn ôl grŵp oedran a bwrdd iechyd.....	17
3.3	Unigolion a brofwyd yn ôl grŵp oedran a bwrdd iechyd	18
3.4	Amseroedd cyflawni canlyniad sampl sgrinio yn ôl bwrdd iechyd	20
3.5	Samplau a gofnodwyd yn ôl labordy sgrinio serfigol.....	22
3.6	Gweithgarwch Colposgopi	31
4	ARCHWILIAD O GANSER CEG Y GROTH YNG NGHYMRU 2017-18	43
4.1	Oedran diagnosis	44
4.2	Math o ganser	44
4.3	Cam y cancer	45
4.4	Statws canfod drwy sgrinio	46
5	DIFFINIADAU	50
6	TÎM CYNHYRCHU A RHESTR CYN RHYDDHAU	53

Tablau a graffiau

Tabl 1a: Cwmpas sgrinio serfigol sy'n addas i'r oedran yn ôl grŵp oedran...14

Graff 1a1: Cwmpas sgrinio serfigol sy'n addas i'r oedran yn ôl grŵp oedran
..... 15

Graff 1a2: Cwmpas Sgrinio Serfigol 5 mlynedd y grŵp oedran targed (25-64
oed) yn ôl blwyddyn 15

Tabl 1b: Cwmpas sgrinio serfigol (25-64 oed) yn ôl bwrdd iechyd preswyl..16

Graff 1b: Cwmpas sgrinio serfigol cyfunol o ran y grŵp oedran targed (25-64
oed) yn ôl bwrdd iechyd 17

Tabl 2: Unigolion a wahoddwyd yn ôl grŵp oedran a bwrdd iechyd 17

Tabl 3: Unigolion a brofwyd yn ôl grŵp oedran a bwrdd iechyd 18

Graff 3: Nifer yr unigolion (25-64 oed) a wahoddwyd a'u sgrinio bob blwyddyn	19
Tabl 4: Yr amser o'r dyddiad y cymerwyd y sampl hyd at roi llythyr canlyniad, yn ôl bwrdd iechyd	20
Graff 4: Yr amser o'r dyddiad y cymerwyd y sampl hyd at roi llythyr canlyniad, yn ôl bwrdd iechyd	21
Tabl 5a: Nifer y samplau sgrinio serfigol a gofnodwyd yn ôl labordy sgrinio serfigol a ffynhonnell y prawf	22
Tabl 5b1: Nifer y samplau sgrinio serfigol a gofnodwyd yn ôl bwrdd iechyd preswyl a ffynhonnell y prawf	22
Tabl 5b2: Canran y samplau sgrinio serfigol a gymerwyd ym mhob bwrdd iechyd preswyl yn ôl ffynhonnell y prawf	23
Tabl 5c1: Samplau sytoleg annigonol a gofnodwyd yn ôl labordy sgrinio serfigol	23
Tabl 5c2: Samplau sytoleg gradd uchel a gofnodwyd yn ôl labordy sgrinio serfigol	24
Graff 5c1: Canran y profion sytoleg annigonol yn ôl labordy sgrinio serfigol	25
Graff 5c2: Canran y profion sytoleg gradd uchel yn ôl labordy sgrinio serfigol	25
Tabl 5d: Nifer y samplau digonol a gofnodwyd yn ôl canlyniad y prawf a grŵp oedran	26
Tabl 5e: Nifer y samplau digonol a gofnodwyd gyda phrawf HPV.....	27
Tabl 5f: Canlyniad i unigolion a atgyfeiriwyd yn ystod mis Ebrill 2017-Mawrth 2018 ar ôl canlyniad annigonol neu radd isel	28
Tabl 5g: Canlyniad i unigolion a atgyfeiriwyd yn ystod mis Ebrill 2017-Mawrth 2018 ar ôl canlyniad sytoleg gradd uchel	28
Tabl 5h: Canlyniad i unigolion a atgyfeiriwyd yn uniongyrchol yn ystod mis Ebrill 2017-Mawrth 2018	29
Tabl 5i: Amseroedd cyflawni ar gyfer labordy sgrinio serfigol, o'r dyddiad y derbyniwd y sampl, hyd at y dyddiad yr awdurdodwyd y canlyniad am y tro cyntaf	29

Graff 5i: Amseroedd cyflawni ar gyfer labordy sgrinio serfigol, o'r dyddiad y derbyniwd y sampl, hyd at y dyddiad yr awdurdodwyd y canlyniad am y tro cyntaf.....	30
Tabl 6a: Nifer yr atgyfeiriadau colposgopi yn ôl ffynhonnell yr atgyfeiriad a'r clinig colposgopi	31
Tabl 6b: Nifer y cleifion newydd a welwyd yn ôl canlyniad prawf atgyfeirio a chlinig colposgopi	32
Tabl 6c: Amseroedd aros yn ôl clinig colposgopi a'r math o atgyfeirio	34
Graff 6c1: Canran yr holl atgyfeiriadau newydd y cynigiwyd apwyntiad iddynt o fewn 8 wythnos yn ôl clinig colposgopi (ac eithrio oedi a achoswyd gan gleifion)	35
Graff 6c2: Canran yr atgyfeiriadau gradd uchel y cynigiwyd apwyntiad iddynt o fewn 4 wythnos yn ôl clinig colposgopi (ac eithrio oedi a achoswyd gan gleifion)	36
Tabl 6d: Cyfanswm yr ymweliadau yr aed iddynt yn ôl math yr ymweliad a'r clinig colposgopi	37
Tabl 6e: Cleifion newydd a welwyd yn ôl y weithdrefn fwyaf sylweddol yn yr ymweliad cyntaf a'r math o atgyfeiriad	38
Tabl 6f: Cleifion newydd a welwyd yn ôl y weithdrefn fwyaf sylweddol yn yr ymweliad cyntaf a'r clinig colposgopi	39
Tabl 6g: Cleifion newydd a welwyd yn ôl barn golposgopig a chanlyniad gwaethaf histoleg	40
Tabl 6h: Cleifion newydd a welwyd yn ôl y math o atgyfeiriad a chanlyniad gwaethaf histoleg	41
Tabl 6i: Cleifion newydd a welwyd yn ôl clinig colposgopi a chanlyniad gwaethaf histoleg	42
Graff 7a: Nifer y canserau ceg y groth yn ôl band oedran	44
Graff 7b: Nifer y canserau ceg y groth yn ôl math ac oedran pan gafwyd y diagnosis	45
Graff 7c: Nifer y canserau ceg y groth yn ôl cam ac oedran pan gafwyd y diagnosis	46
Graff 7d: Nifer y canserau ceg y groth yn ôl cam a statws canfod drwy sgrinio	47

Graff 7e: Nifer y canserau ceg y groth yn ôl oedran a statws canfod drwy sgrinio 48

Graff 7f: Canserau heb eu canfod drwy sgrinio yn ôl cam a hanes sgrinio...49

1 Cyflwyniad

Mae Sgrinio Serfigol Cymru yn gyfrifol am raglen sgrinio serfigol y GIG yng Nghymru. Nod y rhaglen sgrinio serfigol yw lleihau nifer yr achosion o ganser ceg y groth ymledol a'r morbidrwydd a'r marwolaethau a welir o ganlyniad iddynt.

Casglwyd y wybodaeth yn yr adroddiad hwn o'r ffynonellau canlynol:

1. System galw ac ailalw NHAIS (Gwasanaethau Cymwysiadau a Seilwaith Iechyd Cenedlaethol) a ddefnyddir gan yr Adrannau Gweinyddu Sgrinio Serfigol
2. Labordai patholeg
3. Canisc – System Gwybodaeth Rhwydweithiau Canser Cymru sy'n cofnodi data clinigol a gweinyddol o wasanaethau colposgopi mewn byrddau iechyd

Ceir esboniad o'r termau a ddefnyddir yn y ddogfen yn adran 5 (Diffiniadau).

1.1 Negeseuon allweddol i'r cyhoedd

- Mae sgrinio serfigol yn ceisio atal canser rhag datblygu yng ngheg y groth.
- Gwahoddir unigolion sy'n 25 oed ac yn hŷn i gael eu sgrinio bob tair blynedd. Gwahoddir unigolion 50 i 64 oed bob pum mlynedd.
- Mae sgrinio serfigol (prawf ceg y groth) yn brawf am ddim drwy'r GIG a gynhelir ym meddygfa eich meddyg teulu neu mewn rhai clinigau iechyd rhywiol.
- Mae'r prawf yn gyflym ac yn syml ac ni ddylai fod yn boenus, ond gall fod yn anghyfforddus i rai unigolion.
- Ni fydd sgrinio yn atal pob canser ac ni ellir gwella pob canser.
- Eich dewis chi yw cymryd rhan mewn sgrinio serfigol. Darllenwch y daflen wybodaeth a ddarperir yn ofalus i'ch helpu i wneud eich penderfyniad.

1.2 Cyflawni'r rhaglen

Mae Adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru yn gyfrifol am reoli, cyflawni a sicrhau ansawdd y rhaglen sgrinio serfigol yng Nghymru. Mae'r rhan fwyaf o brofion sgrinio serfigol yn cael eu cynnal gan weithiwr iechyd cofrestredig mewn gofal sylfaenol neu mewn clinig cymunedol neu glinig iechyd rhywiol. Cynhelir nifer bach o brofion mewn gofal eilaidd, mewn clinigau colposgopi neu glinigau gynaeceleg.

Mae'r rhaglen sgrinio serfigol yn rhaglen Cymru Gyfan, gyda thîm llywodraethu canolog a thair canolfan ranbarthol sy'n gyfrifol am reoli gweithredol a sicrhau ansawdd y rhaglen sgrinio yn eu hardal: Gogledd Cymru, Canolbarth a Gorllewin Cymru a De-ddwyrain Cymru.

1.3 Llwybr sgrinio

Cafodd y polisi ar gyfer y rhaglen sgrinio serfigol yng Nghymru ei newid ym mis Medi 2013, fel bod menywod 25-49 oed bellach yn cael eu gwahodd bob tair blynedd a menywod 50-64 oed yn cael eu gwahodd bob pum mlynedd. Cyn hyn y terfyn oedran isaf oedd 20 a chafodd pob menyw ei gwahodd bob tair blynedd. Roedd y newidiadau yn unol â pholisi'r DU, yn dilyn argymhelliad gan y Pwyllgor Sgrinio Cenedlaethol ac yn seiliedig ar dystiolaeth a ategodd y newid yn yr ystod oedran.

O fis Medi 2014, cyflwynodd Sgrinio Serfigol Cymru brofion ar gyfer y Feirws Papiloma Dynol (HPV) yn rhan o'r Rhaglen Sgrinio Serfigol gan gyflwyno prawf gwella HPV ar gyfer menywod sy'n cael eu prawf ceg y groth cyntaf yn dilyn triniaeth. Ym mis Tachwedd 2015, estynnwyd y prawf gwella i fenywod a wahoddwyd am brofion ceg y groth dilynol cynnar. O fis Mai 2016, estynnwyd profion HPV i frysbenneu annormaleddau gradd isel ar brofion ceg y groth.

Ym mis Ionawr 2016, argymhellodd Pwyllgor Sgrinio Cenedlaethol y DU y dylai profi am fathau risg uchel o'r feirws papiloma dynol (hrHPV) fod y prawf sylfaenol (cyntaf) a wneir ar sampl sgrinio serfigol. Mae hyn oherwydd ei fod yn brawf mwy sensitif (felly mae'n llai tebygol o golli newidiadau i gelloedd) ond hefyd yn llawer mwy cywir os na chaiff hrHPV ei ganfod. Mae angen sytolog (edrych ar y celloedd) dim ond os canfyddir hrHPV.

O fis Ebrill 2017, fel rhan o'r broses o gynllunio ar gyfer cyflwyno sgrinio sylfaenol hrHPV yn llawn, dechreuodd cyfnod sgrinio sylfaenol ar gyfer 'mabwysiadwyr cynnar' gan ddefnyddio profion HPV ledled Cymru. Cafodd ychydig o dan 20% o samplau sgrinio serfigol eu profi am hrHPV fel y prawf sgrinio sylfaenol. Yn ystod mis Mehefin a mis Gorffennaf 2018, wrth i'r cyflwyno barhau, cafodd 30% arall o'r holl samplau sgrinio eu profi am hrHPV.

Ym mis Medi 2018, dechreuwyd profi pob sampl am hrHPV fel y prawf sgrinio sylfaenol. Erbyn 1 Hydref 2018, roedd Cymru wedi symud yn llawn i sgrinio sylfaenol hrHPV. Cymru oedd y wlad gyntaf yn y DU i weithredu hrHPV yn llawn fel y prawf sgrinio sylfaenol.

Mae'r holl samplau bellach yn cael eu profi yn labordy Parc Magden Iechyd Cyhoeddus Cymru yn Llantrisant. Os nad oes hrHPV wedi'i ganfod mewn sampl, cyhoeddir canlyniad gan labordy Parc Magden. Nid yw'r celloedd yn y sampl yn cael eu harchwilio.

Os canfyddir hrHPV mewn sampl, gwneir sleid ac archwilir y celloedd. Os oes unrhyw newidiadau i'r celloedd, anfonir y sleid ar gyfer adroddiadau meddygol gan un o rwydwaith o batholegwyr ymgynghorol neu wyddonwyr biofeddygol ledled Cymru.

Anfonir llythyr at fenywod cymwys yn eu gwahodd i drefnu apwyntiad ar gyfer sgrinio serfigol. Mae taflen sy'n esbonio'r sgrinio yn cael ei gynnwys gyda'r llythyr hwn. Anfonir llythyr atgoffa os ymddengys nad ydynt wedi mynd i gael eu sgrinio o fewn amser penodol. Cymerir manylion demograffig o gofrestriadau meddyg teulu ar y system NHAIS ac mae'n bwysig bod menywod yn sicrhau bod eu henw a'u cyfeiriad wedi'u diweddarau gyda'u meddyg teulu.

Ceir rhagor o wybodaeth am y rhaglen a chopïau o adroddiadau ystadegol blaenorol yn www.cervicalscreeningwales.wales.nhs.uk

2 Penawdau ystadegau 2018-19

Mae'r adroddiad hwn yn cwmpasu gweithgarwch o 1 Ebrill 2018 tan 31 Mawrth 2019 yn gynwysedig.

- Ar 31 Mawrth 2019, roedd y cwmpas sgrinio yn 73.2% ledled Cymru, ac yn fwy na 70% ym mhob rhanbarth bwrdd iechyd. Mae'r ffigur hwn yn cyfuno cyfran y rhai 25-49 oed a sgriniwyd yn y 3.5 mlynedd blaenorol, a chyfran y rhai 50-64 oed a sgriniwyd yn y 5.5 mlynedd blaenorol. Gelwir hyn yn gwmpas sy'n 'briodol i oedran'
- Yn 2018-19 cafodd 260,247 o unigolion 25-64 oed eu gwahodd i gael eu sgrinio.
- Cafodd 173,547 o unigolion eu sgrinio yn 2018-19, (gan gynnwys y rhai â chanlyniadau annigonol); roedd y rhan fwyaf yn dilyn gwahoddiad gan y rhaglen sgrinio i wneud apwyntiad sgrinio. Mae'r nifer hwn yn cynnwys unigolion a gafodd eu sgrinio yn ystod y flwyddyn 2018-19 ac nid yw'n adlewyrchu'r holl unigolion a gafodd eu gwahodd yn y flwyddyn honno
- Archwiliodd labordai 173,984 o samplau gan drigolion Cymru yn 2018-19
- Cofnodwyd bod 1.8% o brofion yn 'annigonol'
- Cofnodwyd bod 2.6% o brofion yn dangos newidiadau celloedd gradd uchel, yn amrywio o 1.9% i 4.5%
- Mae'r Gwerth Rhagfynegol Positif (PPV) yn cael ei ddefnyddio i gyfateb sytolog gradd uchel â histolog gradd uchel. Ar gyfer 2018-19, mae'r PPV ar gyfer Cymru yn parhau o fewn yr ystod ar 82.1%, yn amrywio o 79.9% i 89.1%
- Cafodd 8,525 o gleifion newydd eu gweld mewn clinigau colposgopi yng Nghymru yn 2018-19, gyda 65.3% wedi'u hatgyfeirio'n uniongyrchol gan Sgrinio Serfigol Cymru a 34.7% am resymau clinigol, e.e. symptomau neu geg y groth a oedd yn ymddangos yn annormal
- Mewn 76.4% o achosion lle roedd y colposgopydd o'r farn bod newidiadau gradd uchel neu waeth, cafodd hyn ei gadarnhau gyda biopsi (safon $\geq 65\%$) (PPV o farn colposgopydd)
- Cafodd 57.9% o ganlyniadau histolog a gofnodwyd fel CIN2 neu waeth eu nodi yn yr un modd wrth asesu (mae hyn yn dangos sensitifrwydd barn colposgopydd)

Adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru	Adroddiad Ystadegol Blynyddol Sgrinio Serfigol Cymru 2018-19
--------------------------------------	---

- Cafodd 1 mewn 26 o unigolion a sgriniwyd yn ystod y flwyddyn eu hatgyfeirio'n uniongyrchol i golposgopi gan Sgrinio Serfigol Cymru. O'r rhain roedd gan 1 mewn 105 o unigolion (llai nag 1%) ganser

3 Data

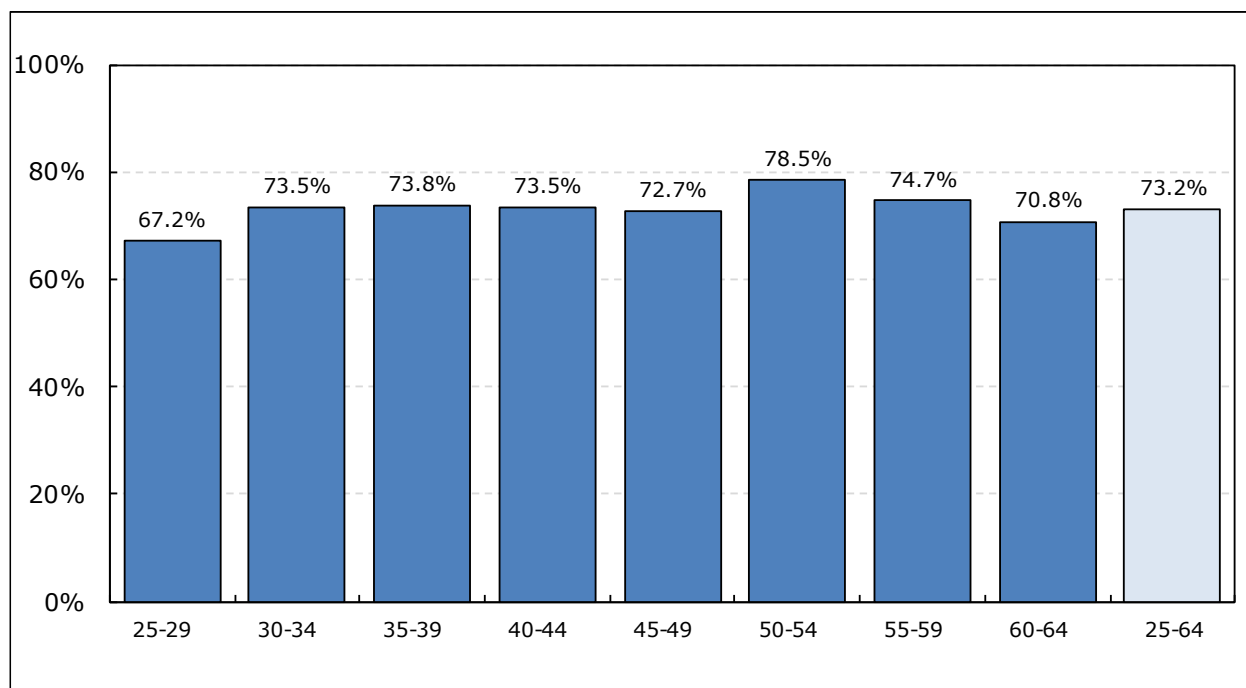
3.1 Cwmpas

Tabl 1a: Cwmpas sgrinio serfigol sy'n addas i'r oedran yn ôl grŵp oedran

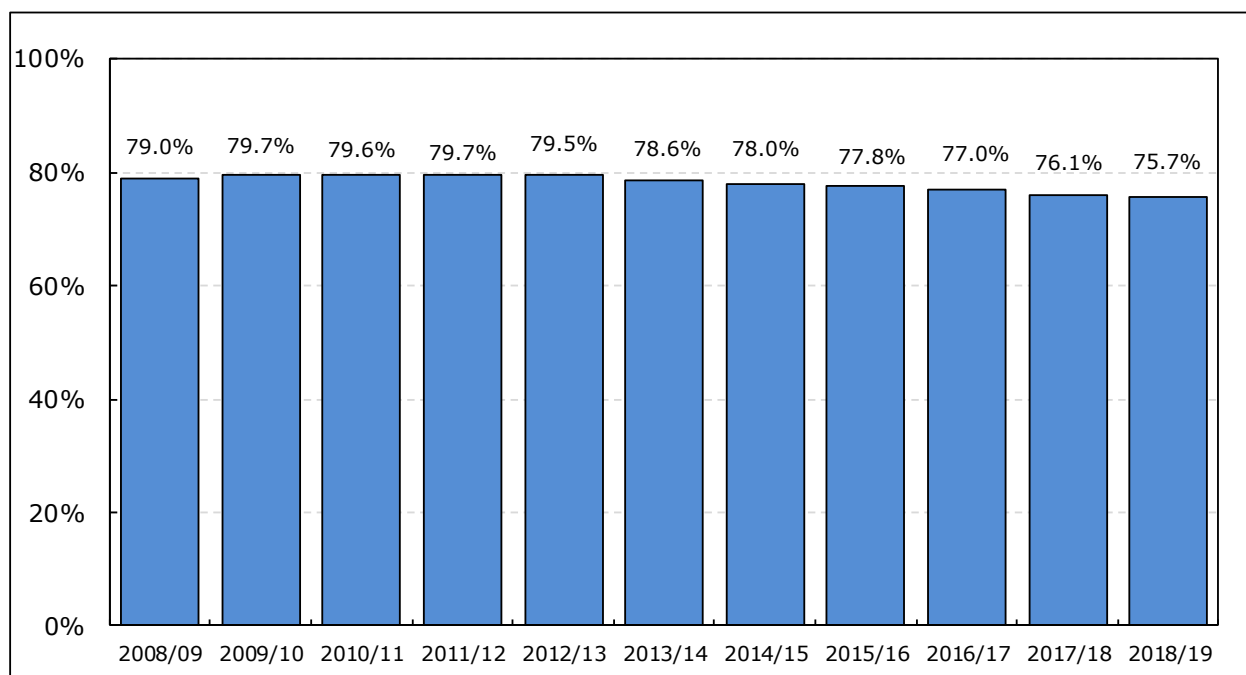
Grŵp Oedran	Cymwys	Profwyd o fewn 3.5 blynedd	% Cwmpas o fewn 3.5 blynedd
25-29 oed	102,540	68,947	67.2%
30-34 oed	103,360	76,006	73.5%
35-39 oed	98,755	72,906	73.8%
40-44 oed	87,298	64,127	73.5%
45-49 oed	100,576	73,127	72.7%
25-49 oed	492,529	355,113	72.1%

Grŵp Oedran	Cymwys	Profwyd o fewn 5.5 mlynedd	% Cwmpas o fewn 5.5 mlynedd
50-54 oed	104,803	82,244	78.5%
55-59 oed	97,642	72,917	74.7%
60-64 oed	81,679	57,855	70.8%
50-64 oed	284,124	213,016	75.0%

Nodyn: Yr ystod oedran gymwys ar gyfer sgrinio serfigol yw 25-64 oed. Mae unigolion dros 50 oed yn cael eu gwahodd yn rheolaidd am sgrinio bob 5 mlynedd, nid yw cwmpas o fewn 3.5 blynedd yn gymwys yn y grŵp oedran hwn. Mae cwmpas sy'n addas i'r oedran cyfunol ar gyfer 25-64 oed wedi'i gyfrifo fel 73.2%. Gweler yr adran ar ddiffiniad i gael rhagor o fanylion.

Graff 1a1: Cwmpas sgrinio serfigol sy'n addas i'r oedran yn ôl grŵp oedran**Graff 1a2:** Cwmpas Sgrinio Serfigol 5 mlynedd y grŵp oedran targed (25-64 oed) yn ôl blwyddyn

Mae Sgrinio Serfigol Cymru bellach wedi symud i gyhoeddi cwmpas sy'n addas i'r oedran (gweler graff 1a1) yn unol â Lloegr. Fodd bynnag, mae'r cwmpas 5 mlynedd ar gyfer 25-64 oed wedi'i ddangos yma ar gyfer cymharu â'r cwmpas mewn blynyddoedd blaenorol.

Mae cwmpas pum mlynedd yr unigolion 25-64 oed wedi bod dros 75% o 2008-2009 i 2018-19. Yn 2018/19 roedd 75.7% o unigolion 25-64 oed wedi'u profi â chanlyniad digonol yn y 5 mlynedd diwethaf. Ceir rhywfaint o amrywiad mewn cwmpas rhwng byrddau iechyd, yn amrywio o 73.1% ym Mwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda i 78.0% ym Mwrdd Iechyd Addysgu Powys. Mae'r cwmpas cyffredinol wedi gostwng ledled Cymru. Fodd bynnag, gall hyn adlewyrchu'r newid i gyfnod sgrinio pum mlynedd ar gyfer menywod 50-64 oed.

Mae rhai unigolion y gall fod angen sgrinio arnynt y tu allan i'n hystod oedran 25-64 oed, yn sgil profion dilynol ar annormaleddau blaenorol.

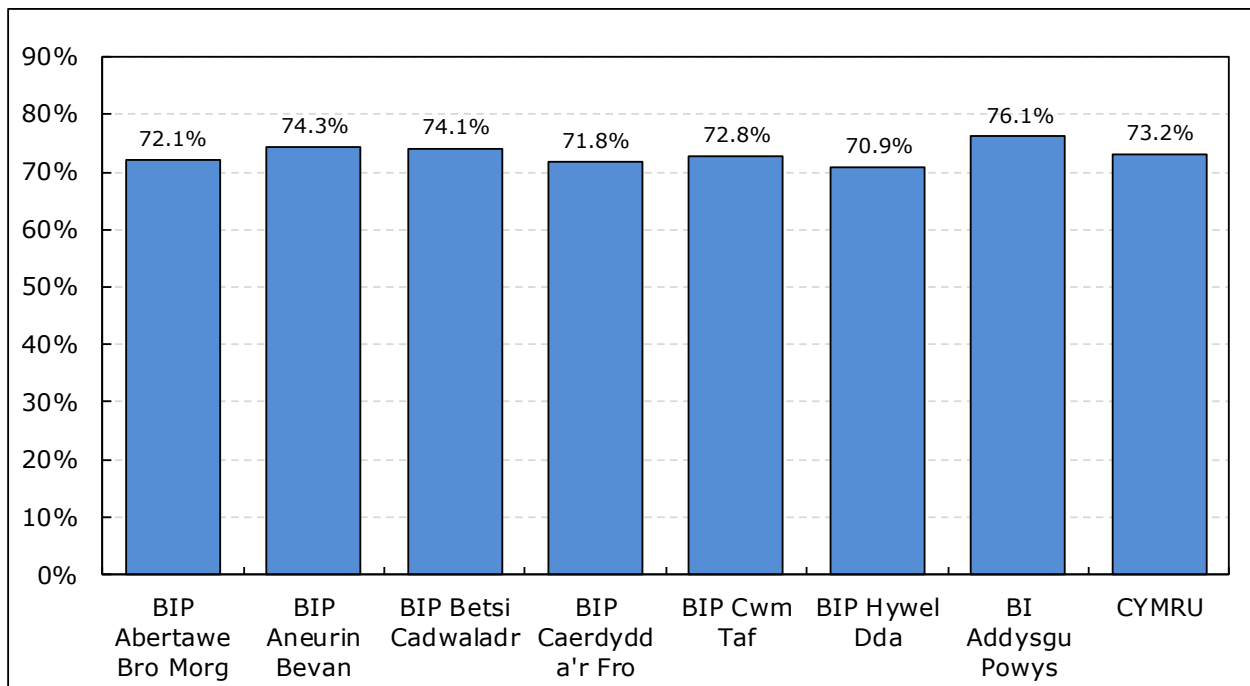
Tabl 1b: Cwmpas sgrinio serfigol (25-64 oed) yn ôl bwrdd iechyd preswyl

	25 - 49		
Bwrdd Iechyd	Cymwys	Profwyd o fewn 3.5 blynedd	% Cwmpas o fewn 3.5 blynedd
BIP Abertawe Bro Morgannwg	80,399	57,120	71.0%
BIP Aneurin Bevan	91,656	67,267	73.4%
BIP Betsi Cadwaladr	99,402	72,902	73.3%
BIP Caerdydd a'r Fro	85,195	59,763	70.1%
BIP Cwm Taf	47,316	34,090	72.0%
BIP Hywel Dda	51,772	35,687	68.9%
BI Addysgu Powys	16,824	12,660	75.2%
BI anhysbys	19,965	15,624	78.3%
CYFANSWM	492,529	355,113	72.1%

	50 - 64		
Bwrdd Iechyd	Cymwys	Profwyd o fewn 5.5 mlynedd	% Cwmpas o fewn 5.5 mlynedd
BIP Abertawe Bro Morgannwg	46,912	34,675	73.9%
BIP Aneurin Bevan	53,205	40,353	75.8%
BIP Betsi Cadwaladr	63,624	47,904	75.3%
BIP Caerdydd a'r Fro	40,047	30,105	75.2%
BIP Cwm Taf	25,858	19,170	74.1%
BIP Hywel Dda	36,404	26,814	73.7%
BI Addysgu Powys	13,299	10,264	77.2%
BI anhysbys	4,775	3,731	78.1%
CYFANSWM	284,124	213,016	75.0%

Mae hyn yn dangos y cwmpas a nodwyd o'r unigolion a oedd yn gymwys ar gyfer sgrinio serfigol ar 1 Ebrill 2019, yn ôl y nifer a'r gyfran â phrawf digonol o fewn y 3.5 neu'r 5.5 mlynedd diwethaf.

Graff 1b: Cwmpas sgrinio serfigol cyfunol o ran y grŵp oedran targed (25-64 oed) yn ôl bwrdd iechyd

3.2 Unigolion a wahoddwyd yn ôl grŵp oedran a bwrdd iechyd

Tabl 2: Unigolion a wahoddwyd yn ôl grŵp oedran a bwrdd iechyd

Bwrdd Iechyd	O dan 25 oed	25-49 oed	50-64 oed	65 oed a hŷn	Pob Oedran
BIP Abertawe Bro Morgannwg	3,369	28,242	11,145	164	42,920
BIP Aneurin Bevan	3,972	31,453	12,166	261	47,852
BIP Betsi Cadwaladr	4,062	34,454	14,959	207	53,682
BIP Caerdydd a'r Fro	3,987	29,138	9,674	167	42,966
BIP Cwm Taf	2,084	16,668	6,159	97	25,008
BIP Hywel Dda	2,232	18,299	8,636	143	29,310
BI Addysgu Powys	671	5,573	2,951	37	9,232
BI anhysbys	964	7,089	1,210	14	9,277
Cymru Gyfan	21,341	170,916	66,900	1,090	260,247

Gwahoddir unigolion cymwys am eu prawf sgrinio cyntaf rhwng 24 oed 8 mis a 24 oed 9 mis. Mae hyn yn sicrhau y byddant wedi cael y cyfle i fynd i gael eu sgrinio erbyn eu pen-blwydd yn 25 oed. Yn ogystal, bydd rhai unigolion o dan 25 oed yn cael eu gwahodd oherwydd canfyddiadau achlysurol o newidiadau celloedd, sydd wedi ei gwneud yn ofynnol cael profion sgrinio dilynol.

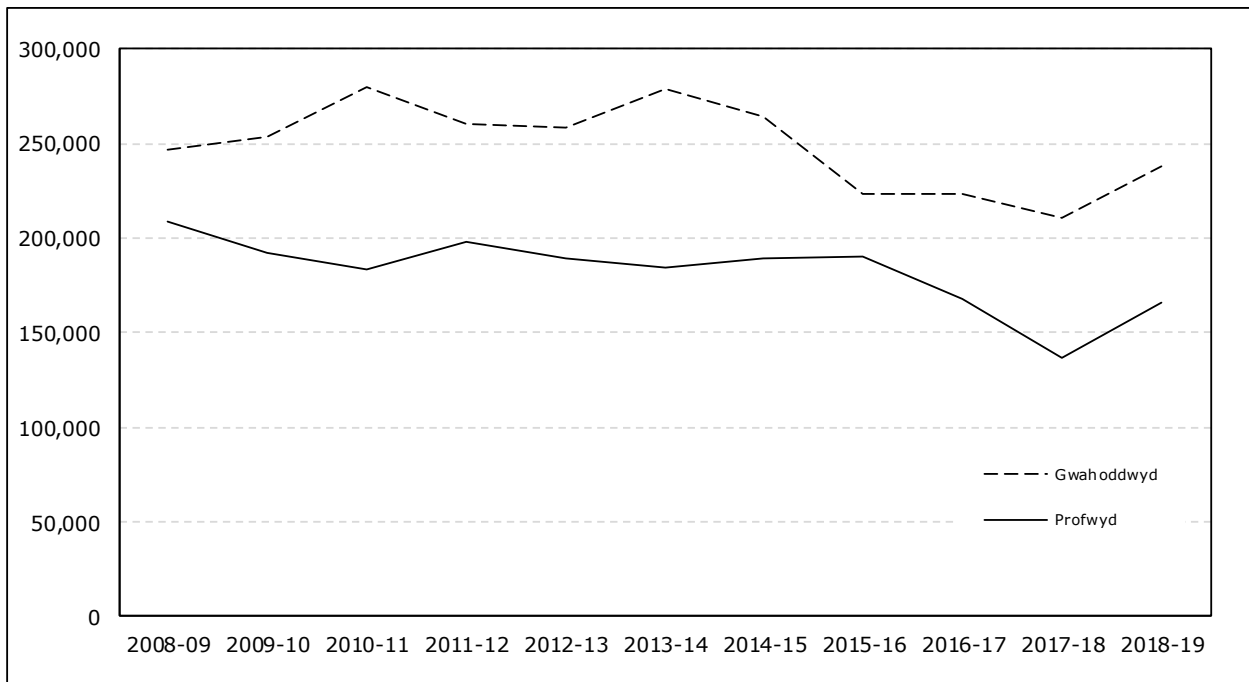
3.3 Unigolion a brofwyd yn ôl grŵp oedran a bwrdd iechyd

Tabl 3: Unigolion a brofwyd yn ôl grŵp oedran a bwrdd iechyd

Bwrdd Iechyd	O dan 25 oed	25-49 oed	50-64 oed	65 oed a hŷn	Pob Oedran
BIP Abertawe Bro Morgannwg	1,002	20,159	6,231	83	27,475
BIP Aneurin Bevan	1,385	23,777	7,191	101	32,454
BIP Betsi Cadwaladr	1,277	26,766	9,110	122	37,275
BIP Caerdydd a'r Fro	1,177	21,297	5,669	96	28,239
BIP Cwm Taf	640	12,114	3,498	44	16,296
BIP Hywel Dda	614	12,663	4,730	79	18,086
BI Addysgu Powys	245	4,654	1,967	25	6,891
BI anhysbys	346	5,715	758	12	6,831
Cymru Gyfan	6,686	127,145	39,154	562	173,547

Yn 2018-19 mae'r data hyn wedi'u cyfrifo'n uniongyrchol o wybodaeth a gymerwyd o'r system galw ac ailalw, rhoddir diffiniadau manylach yn adran 5 o'r adroddiad hwn.

Yn gyffredinol, byddai nifer y rhai sy'n cael eu sgrinio yn cael ei ddiffinio fel cyfran yr unigolion a wahoddwyd sy'n mynd i gael eu sgrinio o fewn cyfnod diffiniedig yn dilyn gwahoddiad. Nid oes modd mesur nifer y gwahoddiadau sgrinio serfigol yn union oherwydd gall rhai profion a gynhelir yn y flwyddyn sgrinio (1 Ebrill tan 31 Mawrth) ddeillio o wahoddiadau sydd naill ai wedi'u rhoi yn y flwyddyn sgrinio flaenorol, neu eu derbyn yn y flwyddyn ganlynol. Ar hyn o bryd nid oes safon ar gyfer 'nifer y rhai sy'n cael eu sgrinio' yng Nghymru a Lloegr ac felly mae'r cwmpas wedi'i gyflwyno.

Graff 3: Nifer yr unigolion (25-64 oed) a wahoddwyd a'u sgrinio bob blwyddyn

Mae'r gostyngiad yn nifer yr unigolion a wahoddwyd yn ystod 2017-18 yn sgil y newidiadau oedran ac amllder a weithredwyd ym mis Medi 2013 (a ddisgrifiwyd yn adran 1.3), lle cafodd yr oedran ar gyfer gwahoddiad sgrinio cyntaf ei godi o 20 i 25 oed a chafodd amllder y gwahoddiad ar gyfer unigolion 50-64 oed ei newid o 3 blynedd i 5 mlynedd. Mae'r cynnydd a welwyd yn 2018-19 yn cynnwys unigolion 25 oed sy'n cael eu gwahodd am y tro cyntaf, a'r unigolion 50 oed neu hŷn yn 2013 sydd bellach yn cael eu gwahodd yn ôl ar ôl 5 mlynedd.

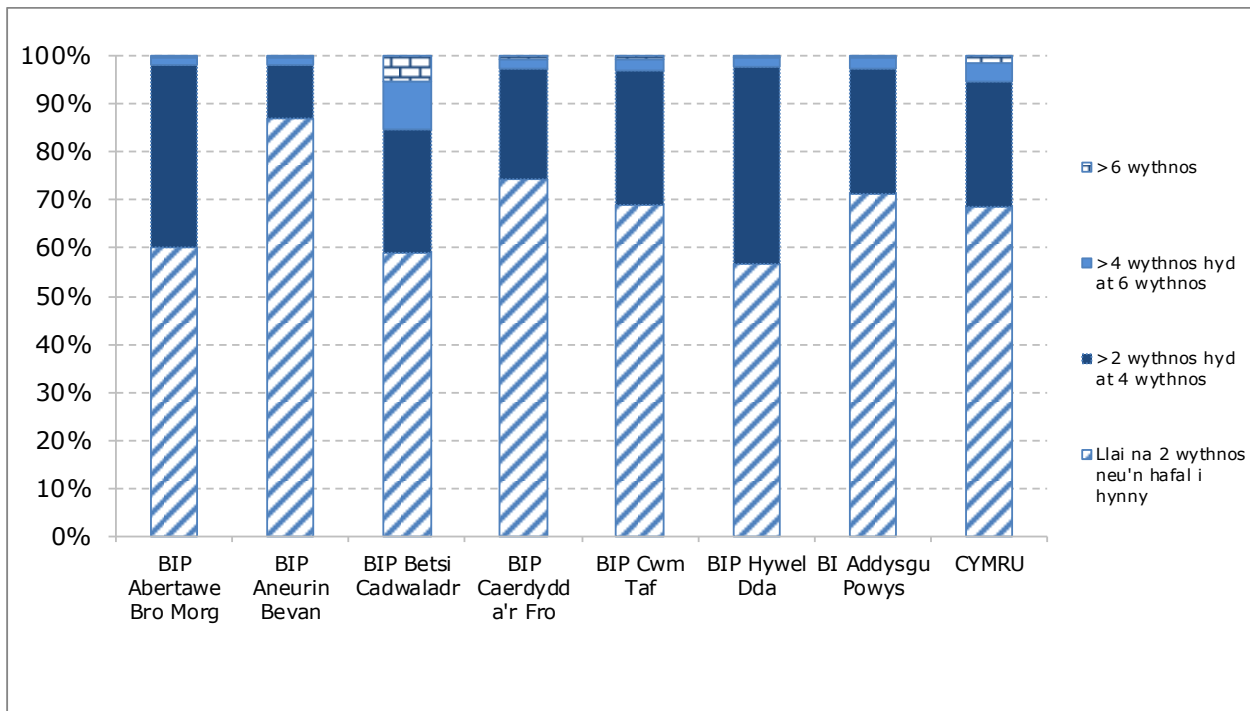
3.4 Amseroedd cyflawni canlyniad sampl sgrinio yn ôl bwrdd iechyd

Ein safon yw bod 95% o unigolion yn cael eu canlyniadau o fewn 4 wythnos (28 diwrnod calendr) i gymryd y sampl sgrinio.

Tabl 4: Yr amser o'r dyddiad y cymerwyd y sampl hyd at roi llythyr canlyniad, yn ôl bwrdd iechyd

Bwrdd Iechyd	Llai na 2 wythnos neu'n hafal i hynny	>2 wythnos hyd at 4 wythnos	>4 wythnos hyd at 6 wythnos	>6 wythnos	Cyfanswm
BIP Abertawe Bro Morgannwg	16,163	10,196	429	43	26,831
BIP Aneurin Bevan	27,649	3,596	439	96	31,780
BIP Betsi Cadwaladr	21,619	9,349	3,720	1,905	36,593
BIP Caerdydd a'r Fro	21,032	6,437	572	206	28,247
BIP Cwm Taf	11,357	4,615	409	110	16,491
BIP Hywel Dda	10,121	7,308	333	48	17,810
BI Addysgu Powys	4,779	1,753	144	28	6,704
BI anhysbys	4,712	1,628	248	80	6,668
Cymru Gyfan	117,432	44,882	6,294	2,516	171,124
Cronnus %	68.6%	94.9%	98.5%	100.0%	100.0%

Graff 4: Yr amser o'r dyddiad y cymerwyd y sampl hyd at roi llythyr canlyniad, yn ôl bwrdd iechyd

Ledled Cymru cafodd 68.6% o ganlyniadau eu rhoi o fewn 2 wythnos i gael y prawf (ystod 56.8% i 87.0%), mae hyn yn gynnydd o gymharu â 54.5% yn 2017-18).

Cafodd 94.9% o ganlyniadau eu rhoi o fewn 4 wythnos (safon o 95%) o gymharu â 95.0% yn 2017-18. Roedd y gostyngiad bychan hwn yn rhannol o ganlyniad i'r newid yn y dull o sgrinio sylfaenol a oedd yn cynnwys cyflwyno profion HPV i Gymru gyfan.

3.5 Samplau a gofnodwyd yn ôl labordy sgrinio serfigol

Tabl 5a: Nifer y samplau sgrinio serfigol a gofnodwyd yn ôl labordy sgrinio serfigol a ffynhonnell y prawf

Labordy	Meddyg Teulu	Clinigau Iechyd Rhywiol Integredig	Ysbyty'r GIG	Heb ei Nodi	Cyfanswm
Labordy Parc Magden	125,812	3,237	6,076	216	135,341
Gwasanaeth Gogledd Cymru	7,843	455	507	2	8,807
Ysbyty Brenhinol Gwent	9,775	1,099	690	24	11,588
Gwasanaeth De a Gorllewin Cymru	16,021	734	1,344	149	18,248
Cymru Gyfan	159,451	5,525	8,617	391	173,984

Mae ffigurau Parc Magden yn cynnwys yr holl samplau a gafodd brofion sylfaenol hrHPV, lle na chafodd hrHPV ei ganfod.

Tabl 5b1: Nifer y samplau sgrinio serfigol a gofnodwyd yn ôl bwrdd iechyd preswyl a ffynhonnell y prawf

Bwrdd Iechyd	Meddyg Teulu	Clinigau Iechyd Rhywiol Integredig	Ysbyty'r GIG	Heb ei Nodi	Cyfanswm
BIP Abertawe Bro Morgannwg	25,493	273	1,285	239	27,290
BIP Aneurin Bevan	28,442	2,317	1,293	56	32,108
BIP Betsi Cadwaladr	34,768	890	967	3	36,628
BIP Caerdydd a'r Fro	27,133	425	1,110	18	28,686
BIP Cwm Taf	14,282	176	2,175	13	16,646
BIP Hywel Dda	15,858	1,098	1,195	12	18,163
BI Addysgu Powys	6,237	20	229	33	6,519
BI anhysbys	7238	326	363	17	7,944
Cymru Gyfan	159,451	5,525	8,617	391	173,984

Tabl 5b2: Canran y samplau sgrinio serfigol a gymerwyd ym mhob bwrdd iechyd preswyl yn ôl ffynhonnell y prawf

Bwrdd Iechyd	Meddyg Teulu	Clinigau Iechyd Rhywiol Integredig	Ysbyty'r GIG	Heb ei Nodi
BIP Abertawe Bro Morgannwg	93.4%	1.0%	4.7%	0.9%
BIP Aneurin Bevan	88.6%	7.2%	4.0%	0.2%
BIP Betsi Cadwaladr	94.9%	2.4%	2.6%	0.0%
BIP Caerdydd a'r Fro	94.6%	1.5%	3.9%	0.1%
BIP Cwm Taf	85.8%	1.1%	13.1%	0.1%
BIP Hywel Dda	87.3%	6.0%	6.6%	0.1%
BI Addysgu Powys	95.7%	0.3%	3.5%	0.5%
BI anhysbys	91.1%	4.1%	4.6%	0.2%
Cymru Gyfan %	91.6%	3.2%	5.0%	0.2%

Tabl 5c1: Samplau sytolog annigonol a gofnodwyd yn ôl labordy sgrinio serfigol

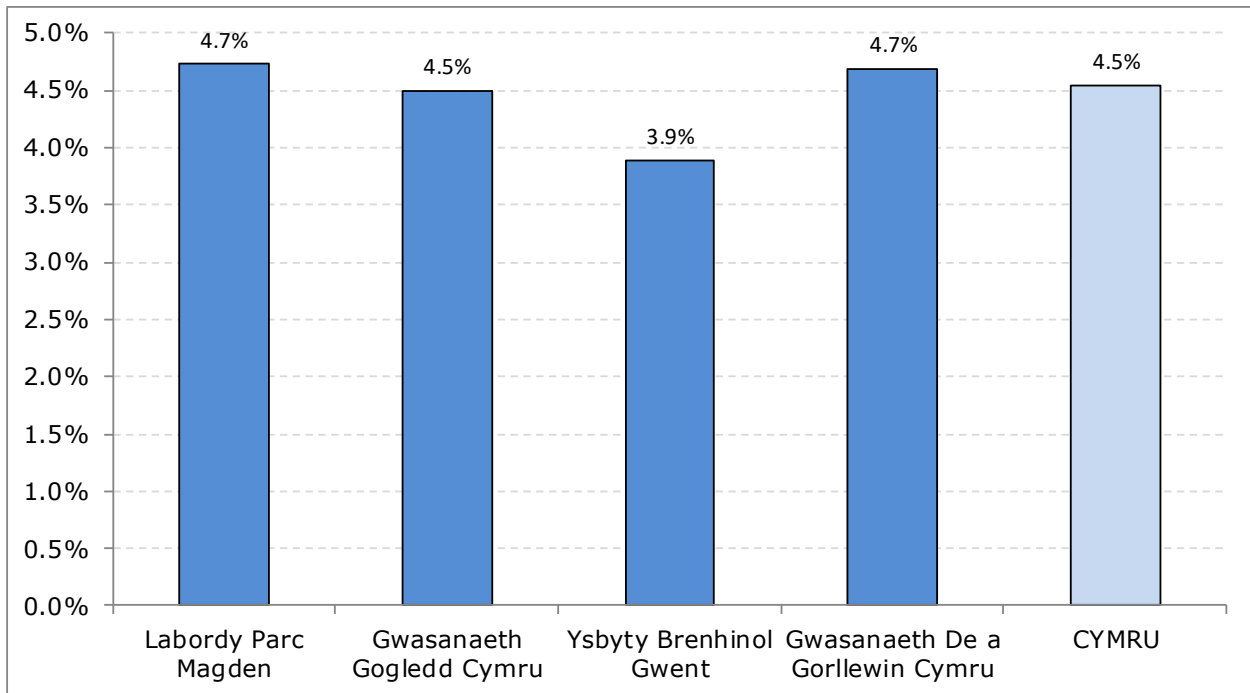
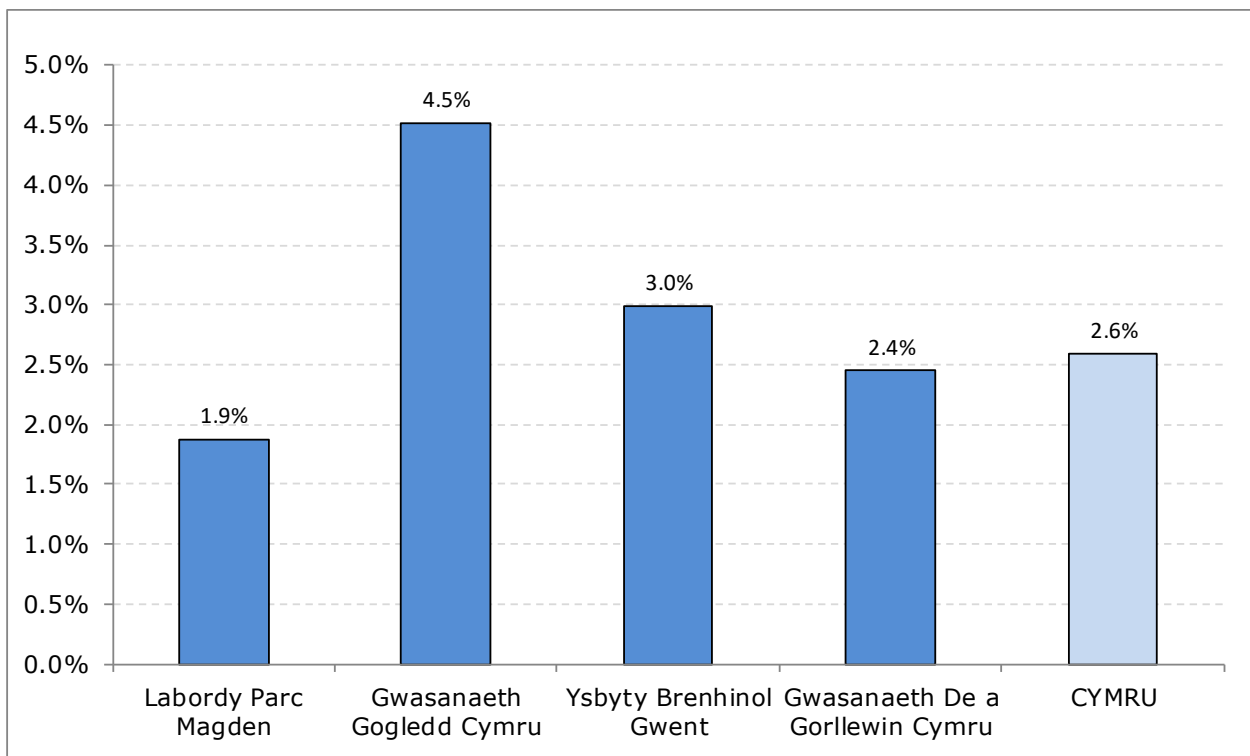
Labordy		Meddyg teulu	Clinigau Iechyd Rhywiol Integredig	Ysbyty'r GIG	Heb ei Nodi	Cyfanswm
Labordy Parc Magden	Cyfanswm y Samplau	23,680	704	2,344	44	26,772
	Nifer annigonol	1,059	53	150	3	1,265
	% annigonol	4.5%	7.5%	6.4%	6.8%	4.7%
Gwasanaeth Gogledd Cymru	Cyfanswm y Samplau	7,843	455	507	2	8,807
	Nifer annigonol	328	26	42	0	396
	% annigonol	4.2%	5.7%	8.3%	0.0%	4.5%
Ysbyty Brenhinol Gwent	Cyfanswm y Samplau	9,769	1,099	690	24	11,582
	Nifer annigonol	324	51	73	2	450
	% annigonol	3.3%	4.6%	10.6%	8.3%	3.9%
Gwasanaeth De a Gorllewin Cymru	Cyfanswm y Samplau	16,021	734	1,344	149	18,248
	Nifer annigonol	702	43	100	10	855
	% annigonol	4.4%	5.9%	7.4%	6.7%	4.7%
Cymru Gyfan	Cyfanswm y Samplau	57,313	2,992	4,885	219	65,409
	Nifer annigonol	2,413	173	365	15	2,966
	% annigonol	4.2%	5.8%	7.5%	6.8%	4.5%

O'r 108,575 o samplau lle na wnaed sleid sytoleg, roedd 204 o samplau wedi'u cofnodi fel 'canlyniad hrHPV heb fod ar gael/annibynadwy (HPVU)'. Ychwanegir y canlyniadau hyn at y canlyniadau 'sytoleg annigonol'. Byddai hyn yn rhoi cyfradd 'annigonol' gyfun gyffredinol o 1.8%.

Tabl 5c2: Samplau sytoleg gradd uchel a gofnodwyd yn ôl labordy sgrinio serfigol

Labordy		Meddyg Teulu	Clinigau Iechyd Rhywiol Integredig	Ysbyty'r GIG	Heb ei Nodi	Cyfanswm
Labordy Parc Magden	Nifer Digonol	22,621	651	2,194	41	25,507
	Nifer gradd uchel	396	5	76	2	479
	% gradd uchel	1.8%	0.8%	3.5%	4.9%	1.9%
Gwasanaeth Gogledd Cymru	Nifer Digonol	7,515	429	465	2	8,411
	Nifer gradd uchel	330	14	36	0	380
	% gradd uchel	4.4%	3.3%	7.7%	0.0%	4.5%
Ysbyty Brenhinol Gwent	Nifer Digonol	9,445	1,048	617	22	11,132
	Nifer gradd uchel	253	52	28	0	333
	% gradd uchel	2.7%	5.0%	4.5%	0.0%	3.0%
Gwasanaeth De a Gorllewin Cymru	Nifer Digonol	15,319	691	1,244	139	17,393
	Nifer gradd uchel	331	20	63	12	426
	% gradd uchel	2.2%	2.9%	5.1%	8.6%	2.4%
Cymru Gyfan	Nifer Digonol	54,900	2,819	4,520	204	62,443
	Nifer gradd uchel	1,310	91	203	14	1,618
	% gradd uchel	2.4%	3.2%	4.5%	6.9%	2.6%

Mae gradd uchel yn cynnwys canlyniadau a gofnodwyd fel dyscariosis gradd uchel (cymedrol a difrifol), dyscariosis gradd uchel (ymholiad carsinoma cennog ymledol), ymholiad neoplasia chwarennol o'r math endoserfigol ac ymholiad neoplasia chwarennol nad yw'n darddiad ceg y groth. Caiff y gyfran ei chyfrifo o'r holl ganlyniadau sytoleg digonol.

Graff 5c1: Canran y profion sytoleg annigonol yn ôl labordy sgrinio serfigol**Graff 5c2:** Canran y profion sytoleg gradd uchel yn ôl labordy sgrinio serfigol

Tabl 5d: Nifer y samplau digonol a gofnodwyd yn ôl canlyniad y prawf a grŵp oedran

Canlyniad	25-49 oed	50-64 oed	Pob Oedran
Negyddol	43,428	9,661	55,119
Newid Ffiniol mewn celloedd cennog	2,124	308	2,585
Newid Ffiniol mewn celloedd endoserfigol	89	5	101
Dyscariosis Gradd Isel	2,445	354	3,020
Dyscariosis Gradd Uchel (Cymedrol)	601	39	693
Dyscariosis Gradd Uchel (Difrifol)	699	55	800
Dyscariosis Gradd Uchel (?carcinoma cennog ymledol)	50	9	60
?Neoplasia chwarennol o'r math endoserfigol	41	5	51
?Neoplasia chwarennol o darddiad nad yw'n geg y groth	7	7	14
Dim sytoleg	77,010	27,399	108,575
Cymru Gyfan	126,494	37,842	171,018

Mae pob oedran yn cynnwys menywod y tu allan i'r ystod oedran cymwys.

Tabl 5e: Nifer y samplau digonol a gofnodwyd gyda phrawf HPV

Canlyniad	HPV Risg Uchel wedi'i ganfod	HPV Risg Uchel heb ei ganfod	HPV heb fod ar gael / annibynadwy	Dim Prawf HPV	CYFANSWM
Negyddol	9,643	3,201	77	42,198	55,119
Newid Ffiniol mewn celloedd cennog	1,804	650	100	31	2,585
Newid Ffiniol mewn celloedd endoserfigol	66	34	<5	<5	101
Dyscariosis Gradd Isel	2,589	317	81	33	3,020
Dyscariosis Gradd Uchel (Cymedrol)	475	<5	<5	217	693
Dyscariosis Gradd Uchel (Difrifol)	572	<5	<5	227	800
Dyscariosis Gradd Uchel (?carsinoma cennog ymledol)	37	<5	<5	23	60
?Neoplasia chwarennol o'r math endoserfigol	33	<5	<5	17	51
?Neoplasia chwarennol o darddiad nad yw'n geg y groth	<5	<5	<5	13	14
Dim sytoleg	<5	108,370	204	<5	108,575
Cymru Gyfan	15,221	112,575	462	42,760	171,018

Yn ystod y flwyddyn adrodd, cafodd y rhan fwyaf (75%) o samplau eu profi am HPV risg uchel. Y rhain oedd: -

- Yr holl samplau HPV Sylfaenol a sgriniwyd
- Samplau wedi'u sgrinio sytoleg sylfaenol sy'n dangos newidiadau gradd isel neu ffiniol (fel brysbennu HPV)
- Samplau 'prawf gwella (ToC)' sytoleg sylfaenol
- Samplau 'ad hoc' y gofynnwyd amdanynt gan glinigau colposgopi

Tabl 5f: Canlyniad i unigolion a atgyfeiriwyd yn ystod mis Ebrill 2017-Mawrth 2018 ar ôl canlyniad annigonol neu radd isel

Canlyniad	Labordy Parc Magden	Gwasanaeth Gogledd Cymru	Ysbyty Brenhinol Gwent	Gwasanaeth De a Gorllewin Cymru	Cymru Gyfan
Canser Ceg y Groth	<5	<5	<5	<5	5
CGIN	<5	<5	<5	<5	11
CIN Gradd Uchel	196	179	117	201	693
CIN1	249	294	125	203	871
Dim Annormaledd wedi'i Ganfod	389	214	210	281	1,094
Biopsi Annigonol	13	14	14	29	70
Dim Biopsi wedi'i Gymryd	395	176	279	402	1,252
Canser nad yw'n Ganser Ceg y Groth	0	0	0	0	0
CYFANSWM	1,247	881	747	1,121	3,996

Tabl 5g: Canlyniad i unigolion a atgyfeiriwyd yn ystod mis Ebrill 2017-Mawrth 2018 ar ôl canlyniad sytolog gradd uchel

Canlyniad	Labordy Parc Magden	Gwasanaeth Gogledd Cymru	Ysbyty Brenhinol Gwent	Gwasanaeth De a Gorllewin Cymru	Cymru Gyfan
Canser Ceg y Groth	23	16	9	18	66
CGIN	7	13	6	9	35
CIN Gradd Uchel	407	256	296	290	1,249
CIN1	41	19	25	36	121
Dim Annormaledd wedi'i Ganfod	54	10	40	30	134
Biopsi Annigonol	<5	<5	<5	<5	<5
Dim Biopsi wedi'i Gymryd	11	6	13	9	39
Canser nad yw'n Ganser Ceg y Groth	<5	<5	<5	<5	<5
CYFANSWM	543	321	391	395	1,650

Tabl 5h: Canlyniad i unigolion a atgyfeiriwyd yn uniongyrchol yn ystod mis Ebrill 2017-Mawrth 2018

Labordy	Gwerth Rhagfynegol Positif (PPV)%	Gwerth Rhagfynegol Annormal (APV)%	Gwerth Atgyfeirio (RV)
Labordy Parc Magden	80.5%	16.8%	3.1
Gwasanaeth Gogledd Cymru	89.1%	22.1%	2.8
Ysbyty Brenhinol Gwent	79.9%	16.5%	2.9
Gwasanaeth De a Gorllewin Cymru	80.9%	19.4%	3.3
Cymru Gyfan	82.1%	18.6%	3.1

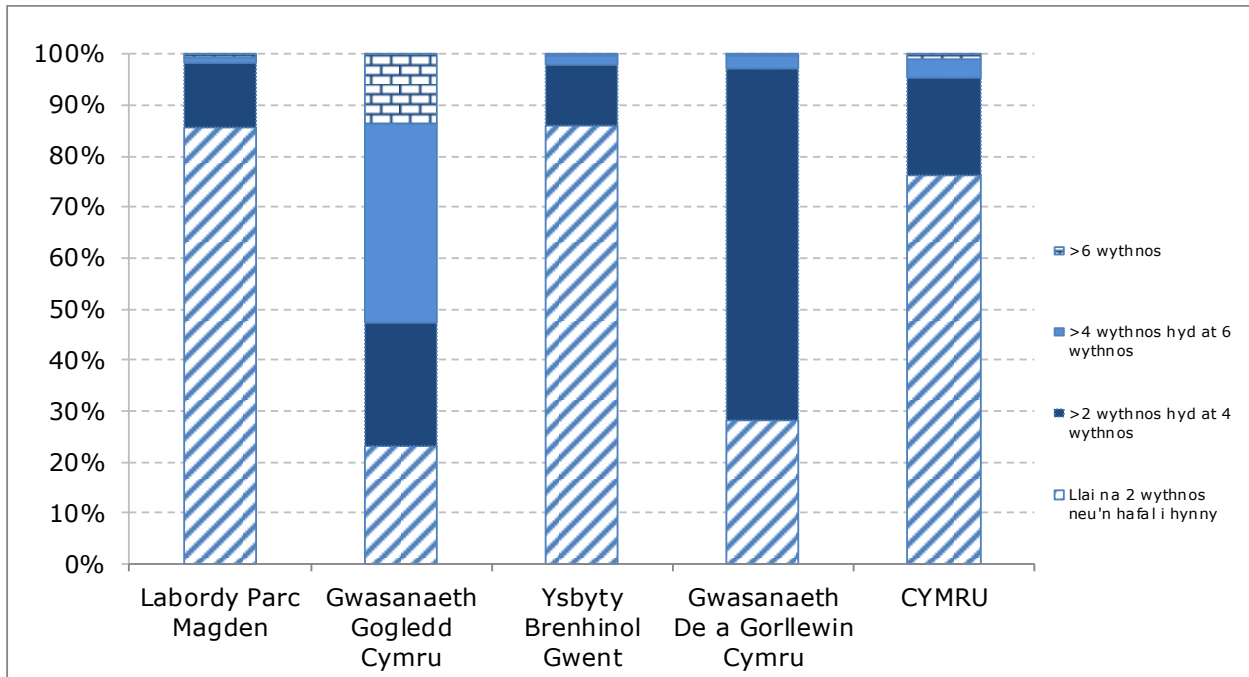
Gweler adran 5 am ddiffiniadau o PPV, APV ac RV.

Tabl 5i: Amseroedd cyflawni ar gyfer labordy sgrinio serfigol, o'r dyddiad y derbyniwd y sampl, hyd at y dyddiad yr awdurdodwyd y canlyniad am y tro cyntaf

Labordy	Llai na 2 wythnos neu'n hafal i hynny	>2 wythnos hyd at 4 wythnos	>4 wythnos hyd at 6 wythnos	>6 wythnos	Cyfanswm
Labordy Parc Magden	115,762	17,274	1,680	625	135,341
Gwasanaeth Gogledd Cymru	2,031	2,134	3,430	1,212	8,807
Ysbyty Brenhinol Gwent	9,974	1,358	218	38	11,588
Gwasanaeth De a Gorllewin Cymru	5,136	12,614	425	73	18,248
Cymru Gyfan	132,903	33,380	5,753	1,948	173,984
Cronnus %	76.4%	95.6%	98.9%	100.0%	100.0%

Yn 2018-19 awdurdododd y labordy 76.4% o ganlyniadau o fewn pythefnos i'r dyddiad derbyn. Mae hyn yn gynydd o'r 66.5% a welwyd yn 2017-18.

Graff 5i: Amseroedd cyflawni ar gyfer labordy sgrinio serfigol, o'r dyddiad y derbyniwd y sampl, hyd at y dyddiad yr awdurdodwyd y canlyniad am y tro cyntaf

3.6 Gweithgarwch Colposgopi

Tabl 6a: Nifer yr atgyfeiriadau colposgopi yn ôl ffynhonnell yr atgyfeiriad a'r clinig colposgopi

Clinig Colposgopi	Atgyfeirio Uniongyrchol SSC	Atgyfeirio Arall	CYFANSWM	% Atgyfeirio Uniongyrchol SSC	% Atgyfeirio Arall
Aberhonddu	120	60	180	66.7%	33.3%
Bronglais	108	126	234	46.2%	53.8%
Caerdydd a'r Fro	1190	941	2131	55.8%	44.2%
Glan Clwyd	497	64	561	88.6%	11.4%
Castell-nedd Port Talbot	673	319	992	67.8%	32.2%
Nevill Hall	288	114	402	71.6%	28.4%
Y Drenewydd	76	25	101	75.2%	24.8%
Tywysog Siarl	291	613	904	32.2%	67.8%
Ysbyty Brenhinol Morgannwg	439	485	924	47.5%	52.5%
Ysbyty Brenhinol Gwent	899	373	1272	70.7%	29.3%
Singleton	404	420	824	49.0%	51.0%
Ysbyty Cyffredinol Gorllewin Cymru	314	298	612	51.3%	48.7%
Llwynhelyg	172	216	388	44.3%	55.7%
Wrecsam	558	140	698	79.9%	20.1%
Ysbyty Gwynedd	439	144	583	75.3%	24.7%
Ysbyty Ystrad Fawr	272	83	355	76.6%	23.4%
Cymru Gyfan	6,740	4,421	11,161	60.4%	39.6%

Mae'r atgyfeiriadau eraill nad ydynt yn cael eu hatgyfeirio'n uniongyrchol gan Sgrinio Serfigol Cymru yn gymysgedd o unigolion a atgyfeirir o ofal sylfaenol neu eilaidd sydd â symptomau neu ymddangosiad annormal o ran ceg y groth, unigolion sy'n symud i Gymru gyda sytoleg annormal neu'r rhai lle roedd anawsterau o ran cael sampl mewn gofal sylfaenol.

Adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru	Adroddiad Ystadegol Blynyddol Sgrinio Serfigol Cymru 2018-19
--------------------------------------	--

Tabl 6b: Nifer y cleifion newydd a welwyd yn ôl canlyniad prawf atgyfeirio a chlinig colposgopi

Clinig Colposgopi	Gradd isel	Gradd uchel	Sytoleg Negyddol HPV Positif	Dim prawf ceg y groth annormal	Cyfanswm
Aberhonddu	51	28	8	45	132
Bronglais	68	17	18	92	195
Caerdydd a'r Fro	632	211	115	654	1612
Glan Clwyd	221	110	45	54	430
Castell-nedd Port Talbot	353	127	66	171	717
Nevill Hall	127	76	27	81	311
Y Drenewydd	45	11	15	17	88
Tywysog Siarl	157	75	40	427	699
Ysbyty Brenhinol Morgannwg	216	91	55	340	702
Ysbyty Brenhinol Gwent	427	198	81	262	968
Singleton	259	77	65	241	642
Ysbyty Cyffredinol Gorllewin Cymru	187	68	44	140	439
Llwynhelyg	96	44	31	156	327
Wrecsam	241	84	51	166	542
Ysbyty Gwynedd	245	100	50	62	457
Ysbyty Ystrad Fawr	145	43	28	48	264
Cymru Gyfan	3,470	1,360	739	2,956	8,525
%	40.7%	16.0%	8.7%	34.7%	100.0%

Mae atgyfeiriadau gradd isel yn cynnwys newid ffiniol mewn celloedd cennog a dyscariosis gradd isel

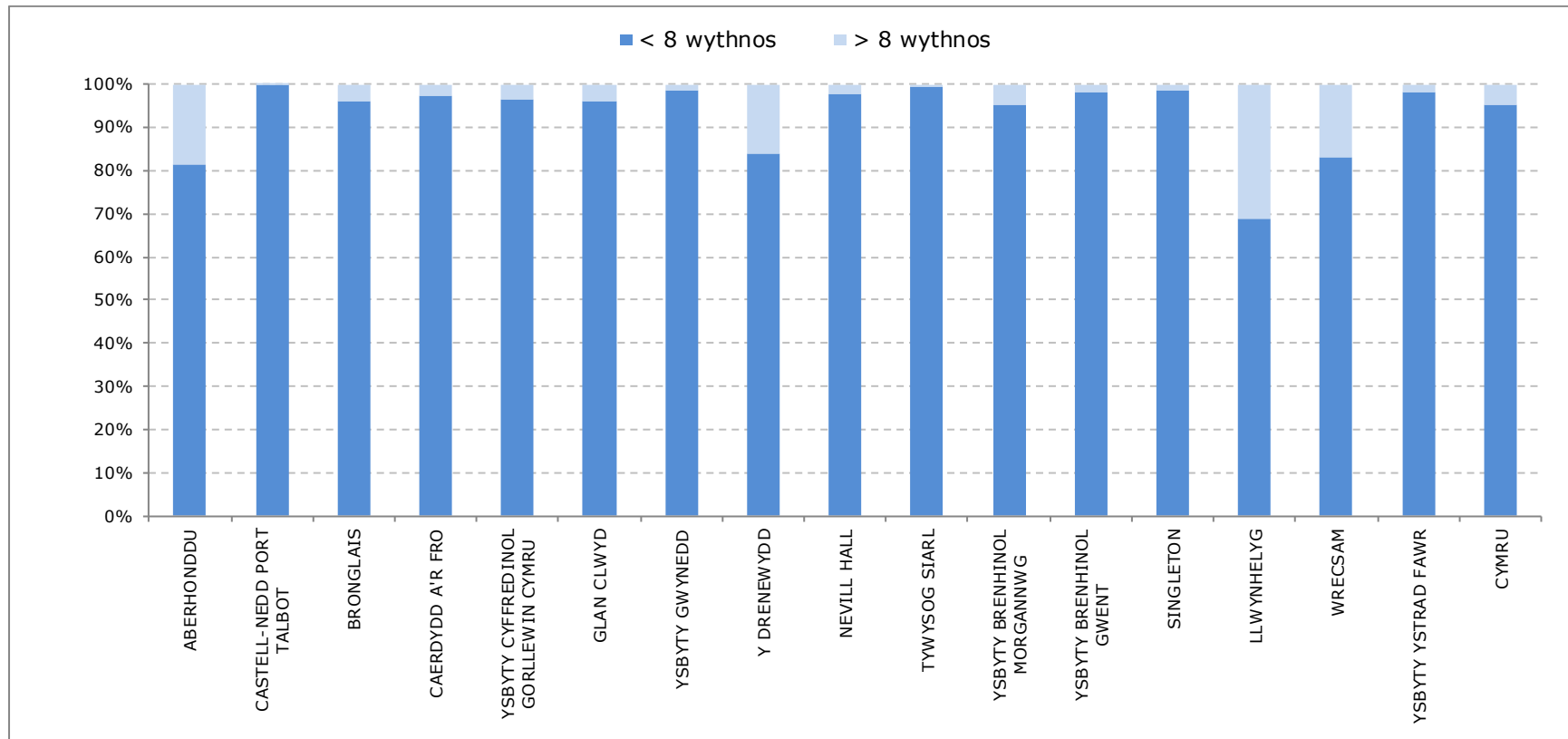
Mae atgyfeiriadau gradd uchel yn cynnwys newidiadau ffiniol mewn celloedd endoserfigol, dyscariosis gradd uchel (cymedrol a difrifol), dyscariosis gradd uchel (ymholiad carcinoma cennog ymledol), ymholiad neoplasia chwarennol o'r math endoserfigol ac ymholiad neoplasia chwarennol nad yw'n darddiad ceg y groth.

Mae Tabl 6b yn dangos atgyfeiriadau gyda sytoleg negyddol (normal). Mae'r unigolion hyn yn cael eu hatgyfeirio naill ai oherwydd hrHPV parhaus yn eu sampl, neu oherwydd clefyd gradd uchel blaenorol ('prawf gwella') a hrHPV presennol. Yn sgil parhad hrHPV neu eu hanes blaenorol, maent yn wynebu risg uwch o glefyd gradd uchel.

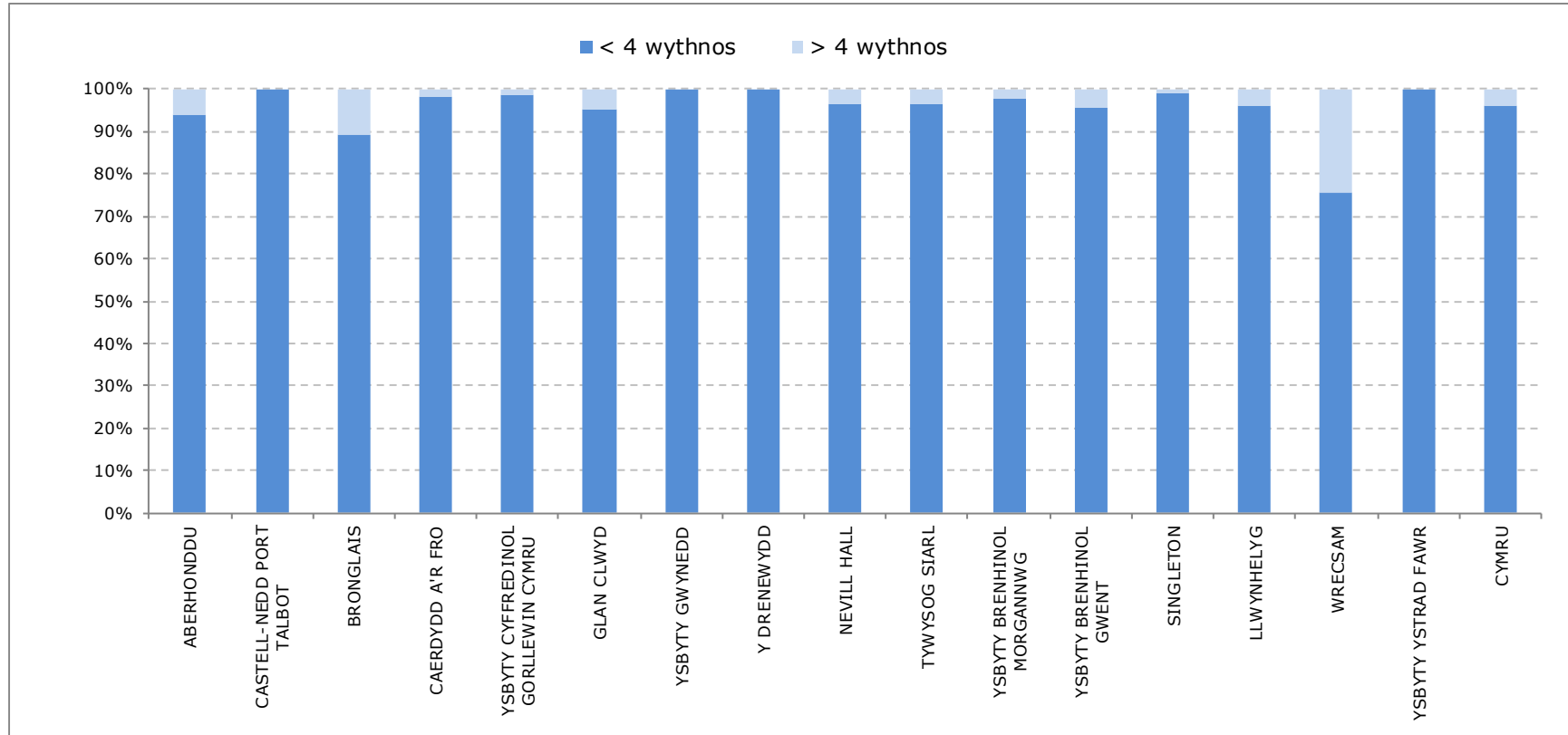
Tabl 6c: Amseroedd aros yn ôl clinig colposgopi a'r math o atgyfeirio

	Pob atgyfeirio				Dyscariosis Gradd Uchel neu waeth			
Clinig Colposgopi	<8 wythnos	8 wythnos neu fwy	CYFANSWM	% o fewn 8 wythnos	<4 wythnos	4 wythnos neu fwy	CYFANSWM	% o fewn 4 wythnos
Aberhonddu	145	33	178	81.5%	31	2	33	93.9%
Bronglais	244	10	254	96.1%	17	2	19	89.5%
Caerdydd a'r Fro	2,026	55	2,081	97.4%	256	4	260	98.5%
Glan Clwyd	495	20	515	96.1%	118	6	124	95.2%
Castell-nedd Port Talbot	937	2	939	99.8%	159	0	159	100.0%
Nevill Hall	384	9	393	97.7%	84	3	87	96.6%
Y Drenewydd	95	18	113	84.1%	13	0	13	100.0%
Tywysog Siarl	867	5	872	99.4%	85	3	88	96.6%
Ysbyty Brenhinol Morgannwg	832	40	872	95.4%	100	2	102	98.0%
Ysbyty Brenhinol Gwent	1,236	23	1,259	98.2%	231	10	241	95.9%
Singleton	789	11	800	98.6%	92	1	93	98.9%
Ysbyty Cyffredinol Gorllewin Cymru	523	19	542	96.5%	79	1	80	98.8%
Llwynhelyg	266	121	387	68.7%	47	2	49	95.9%
Wrecsam	548	113	661	82.9%	81	26	107	75.7%
Ysbyty Gwynedd	544	8	552	98.6%	112	0	112	100.0%
Ysbyty Ystrad Fawr	337	6	343	98.3%	63	0	63	100.0%
Cymru Gyfan	10,268	493	10,761	95.4%	1,568	62	1,630	96.2%
%	95.4%	4.6%	100.0%	-	96.2%	3.8%	100.0%	-

Graff 6c1: Canran yr holl atgyfeiriadau newydd y cynigiwyd apwyntiad iddynt o fewn 8 wythnos yn ôl clinig colposgopi (ac eithrio oedi a achoswyd gan gleifion)

Graff 6c2: Canran yr atgyfeiriadau gradd uchel y cynigiwyd apwyntiad iddynt o fewn 4 wythnos yn ôl clinig colposgopi (ac eithrio oedi a achoswyd gan gleifion)

Mae'r tablau a'r graffiau uchod yn dangos yr amser a gymerir o dderbyn atgyfeirio i'r apwyntiad cyntaf a gynigir gan y clinig colposgopi, ac eithrio oedi a achoswyd gan gleifion. Cafodd 96.2% o atgyfeiriadau ar gyfer canlyniad o ddyscariosis gradd uchel neu waeth gynnig apwyntiad o fewn pedair wythnos (safon o 90%). Cafodd dros 95.4% o'r holl atgyfeiriadau gynnig apwyntiad o fewn wyth wythnos (safon o 90%).

Tabl 6d: Cyfanswm yr ymweliadau yr aed iddynt yn ôl math yr ymweliad a'r clinig colposgopi

Clinig Colposgopi	Asesiad Colposgopig	Dewis a thrin	Triniaeth a gynlluniwyd	Triniaeth ddilynol	Heb ei nodi	Cyfanswm
Aberhonddu	140	27	28	125	<5	320
Bronglais	241	10	37	84	13	385
Caerdydd a'r Fro	2,137	89	332	385	<5	-
Glan Clwyd	498	23	158	93	19	791
Castell-nedd Port Talbot	806	14	173	278	<5	1,271
Nevill Hall	317	58	45	59	<5	-
Y Drenewydd	102	<5	18	34	<5	-
Tywysog Siarl	763	35	185	372	<5	-
Ysbyty Brenhinol Morgannwg	863	14	279	310	92	1,558
Ysbyty Brenhinol Gwent	1,108	99	200	296	<5	-
Singleton	737	<5	139	233	<5	1,114
Ysbyty Cyffredinol Gorllewin Cymru	478	12	162	586	<5	1,238
Llwynhelyg	343	7	86	273	<5	-
Wrecsam	600	22	118	97	68	905
Ysbyty Gwynedd	584	23	170	118	<5	895
Ysbyty Ystrad Fawr	272	45	43	80	<5	-
Cymru Gyfan	9,989	482	2,173	3,423	206	16,273
%	61.4%	3.0%	13.4%	21.0%	1.3%	100.0%

Cofnodwyd 16,273 o ymweliadau a fynychwyd yn ystod 2018-19. Roedd mwyafrif y rhain ar gyfer 'asesiad colposgopig'. Er mai dim ond 482 o ymweliadau a gofnodwyd fel 'dewis a thrin' (lle mae triniaeth yn cael ei chyflawni yn ystod ymweliad cyntaf â cholposgopi), roedd amrywiaeth yn yr ymarfer hwn ledled Cymru. Roedd un clinig yn cyfrif am 20.5% o'r achosion hyn, ac roedd clinig arall yn cyfrif am 0.2% yn unig.

Mae Tabl 6e yn dangos gweithdrefnau ar gyfer atgyfeiriadau newydd. Nid oedd angen unrhyw fiopsi na thriniaeth ar 45.2%. Cafodd 48.2% fiopsi diagnostig yn unig a chafodd 5.9% driniaeth. Mae biopsïau diagnostig yn dangos amrywiadau rhwng clinigau gan amrywio o 24.8% i 70.9%.

Tabl 6e: Cleifion newydd a welwyd yn ôl y weithdrefn fwyaf sylweddol yn yr ymweliad cyntaf a'r math o atgyfeiriad

Math o Atgyfeiriad	Abladiad	Tynnu	Biopsi diagnostig	Arall	Dim triniaeth	Cyfanswm
Atgyfeirio Uniongyrchol SSC	5	421	3,132	3	1,789	5,350
Atgyfeirio Arall	49	26	974	62	2,064	3,175
Cymru Gyfan	54	447	4,106	65	3,853	8,525
%	0.6%	5.2%	48.2%	0.8%	45.2%	100.0%

Tabl 6f: Cleifion newydd a welwyd yn ôl y weithdrefn fwyaf sylweddol yn yr ymweliad cyntaf a'r clinig colposgopi

Clinig Colposgopi	Abladiad	Tynnu	Biopsi diagnostig	Arall	Dim triniaeth	Cyfanswm
Aberhonddu	<5	24	58	<5	49	132
Bronglais	7	<5	72	<5	116	195
Caerdydd a'r Fro	<5	92	715	<5	803	1,612
Glan Clwyd	<5	21	305	<5	100	430
Castell-nedd Port Talbot	<5	13	283	<5	418	717
Nevill Hall	<5	54	77	<5	174	311
Y Drenewydd	<5	<5	24	<5	64	88
Tywysog Siarl	12	23	328	<5	336	699
Ysbyty Brenhinol Morgannwg	5	8	323	11	355	702
Ysbyty Brenhinol Gwent	<5	98	345	13	509	968
Singleton	<5	6	316	16	301	642
Ysbyty Cyffredinol Gorllewin Cymru	<5	11	293	<5	134	439
Llwynhelyg	<5	10	157	9	149	327
Wrecsam	<5	30	291	<5	214	542
Ysbyty Gwynedd	9	17	362	<5	69	457
Ysbyty Ystrad Fawr	<5	40	157	5	62	264
Cymru Gyfan	54	447	4,106	65	3,853	8,525
%	0.6%	5.2%	48.2%	0.8%	45.2%	100.0%

Tabl 6g: Cleifion newydd a welwyd yn ôl barn golposgopig a chanlyniad gwaethaf histoleg

Barn Golposgopig	Canser	CGIN	CIN Gradd Uchel	CIN1	Dim annormaledd wedi'i ganfod	Biopsi annigonol	Anhysbys	Dim biopsi wedi'i gymryd	CYFANSWM
? Ymledol	32	1	30	4	4	0	1	1	73
Gradd uchel	28	29	921	149	139	2	14	23	1,305
Gradd isel	4	12	550	792	876	53	11	480	2,778
Llidiol	1	4	107	157	483	26	18	597	1,393
Normal	2	2	26	27	108	4	5	1,344	1,518
Arall	1	1	6	9	20	1	6	47	91
Heb ei nodi	3	2	32	19	48	3	4	1,197	1,308
Dim Asesiad	0	0	4	3	2	0	1	49	59
Cymru Gyfan	71	51	1,676	1,160	1,680	89	60	3,738	8,525
%	0.8%	0.6%	19.7%	13.6%	19.7%	1.0%	0.7%	43.8%	100.0%

Dangosir y cydberthyniad rhwng barn golposgopig a chanlyniad histoleg gwaethaf a gofnodwyd yn Nhabl 6g. Cafodd 57.9% o ganlyniadau histoleg a gofnodwyd fel CIN2 neu waeth eu nodi yn yr un modd wrth asesu (sensitifrwydd barn golposgopig). Cafodd 76.4% o friwiau y credwyd gan y colposgopydd eu bod yn radd uchel neu waeth eu cofnodi fel CIN2 neu waeth ar histoleg, ar gyfer yr holl ganlyniadau hysbys (PPV barn golposgopig).

Tabl 6h: Cleifion newydd a welwyd yn ôl y math o atgyfeiriad a chanlyniad gwaethaf histoleg

Math o Atgyfeiriad	Canser	CGIN	CIN Gradd Uchel	CIN1	Dim annormaledd wedi'i ganfod	Biopsi annigonol	Anhysbys	Dim biopsi wedi'i gymryd	CYFANSWM
Atgyfeirio Uniongyrchol SSC	51	47	1,563	939	1,023	59	25	1,643	5,350
Atgyfeirio Arall	20	4	113	221	657	30	35	2,095	3,175
Cymru Gyfan	71	51	1,676	1,160	1,680	89	60	3,738	8,525

Tabl 6i: Cleifion newydd a welwyd yn ôl clinig colposgopi a chanlyniad gwaethaf histoleg

Clinig Colposgopi	Canser	CGIN	CIN gradd uchel	CIN1	Dim annormaledd wedi'i ganfod	Biopsi annigonol	Anhysbys	Dim biopsi wedi'i gymryd	Cyfanswm
Aberhonddu	<5	<5	40	17	35	<5	<5	38	132
Bronglais	<5	<5	20	26	29	<5	<5	115	195
Caerdydd a'r Fro	13	11	263	156	381	5	22	761	1,612
Glan Clwyd	<5	6	137	98	87	13	<5	86	430
Castell-nedd Port Talbot	6	5	141	78	63	13	<5	411	717
Nevill Hall	<5	<5	76	14	41	<5	<5	170	311
Y Drenewydd	<5	<5	12	10	<5	<5	<5	60	88
Tywysog Siarl	6	<5	102	109	141	<5	<5	336	699
Ysbyty Brenhinol Morgannwg	<5	<5	99	104	139	6	8	341	702
Ysbyty Brenhinol Gwent	14	<5	205	67	163	9	7	499	968
Singleton	6	<5	96	74	141	13	<5	309	642
Ysbyty Cyffredinol Gorllewin Cymru	<5	<5	105	108	89	7	<5	126	439
Llwynhelyg	<5	<5	63	53	48	<5	<5	156	327
Wrecsam	<5	<5	112	91	110	<5	13	208	542
Ysbyty Gwynedd	5	9	141	120	115	5	<5	60	457
Ysbyty Ystrad Fawr	<5	<5	64	35	94	5	<5	62	264
Cymru Gyfan	71	51	1,676	1,160	1,680	89	60	3,738	8,525
%	0.8%	0.6%	19.7%	13.6%	19.7%	1.0%	0.7%	43.8%	100.0%

4 Archwiliad o ganser ceg y groth yng Nghymru 2017-18

Mae cronfa ddata Archwiliad Sgrinio Serfigol Cymru o Ganser Ceg y Groth (CSWACC) yn gronfa ddata bwrpasol y gellir ei gweithredu ar y we, a ddefnyddir gan SSC yn unig. Mae pob diagnosis o ganser ceg y groth ar gyfer unigolion sy'n byw yng Nghymru ar adeg y diagnosis yn cael ei gofnodi ar gronfa ddata CSWACC.

Ceir gwybodaeth am ddiagnosis o ganser ceg y groth o:

- Adroddiadau patholeg
- Llythyrau ysbytai/meddygon teulu
- Adroddiadau marwolaeth
- Uned Gwybodaeth ac Arolygaeth Canser Cymru (WCISU)

Mae'r demograffeg ar gyfer pob unigolyn yn cael ei lanlwytho'n awtomatig. Yna mae pob achos yn cael ei adolygu gan Arweinydd Clinigol SSC sy'n gwirio bod yr achos yn ganser ceg y groth, a bod y data canlynol yn gyflawn, lle y bo'n bosibl:

- Math o ganser histolegol
- Pennu camau canser
- Triniaeth gyffredinol
- Statws canfod drwy sgrinio
 - Os canfyddir nad yw wedi'i sgrinio, yna bydd categoreiddio pellach (e.e. erioed wedi'i sgrinio, sgrinio wedi dod i ben)

Mae Arweinydd Clinigol SSC yn sicrhau y gofynnir am adolygiadau a'u cwblhau ar gyfer samplau sgrinio cymwys neu gyfnodau colposgopi blaenorol. Mae'r adolygiad ar gyfer addysg a gwella'r rhaglen sgrinio yn bennaf, ond caiff unigolion eu hysbysu am yr adolygiad ac maent yn gallu cael unrhyw ganlyniadau adolygu wedi'u datgelu, ar gais.

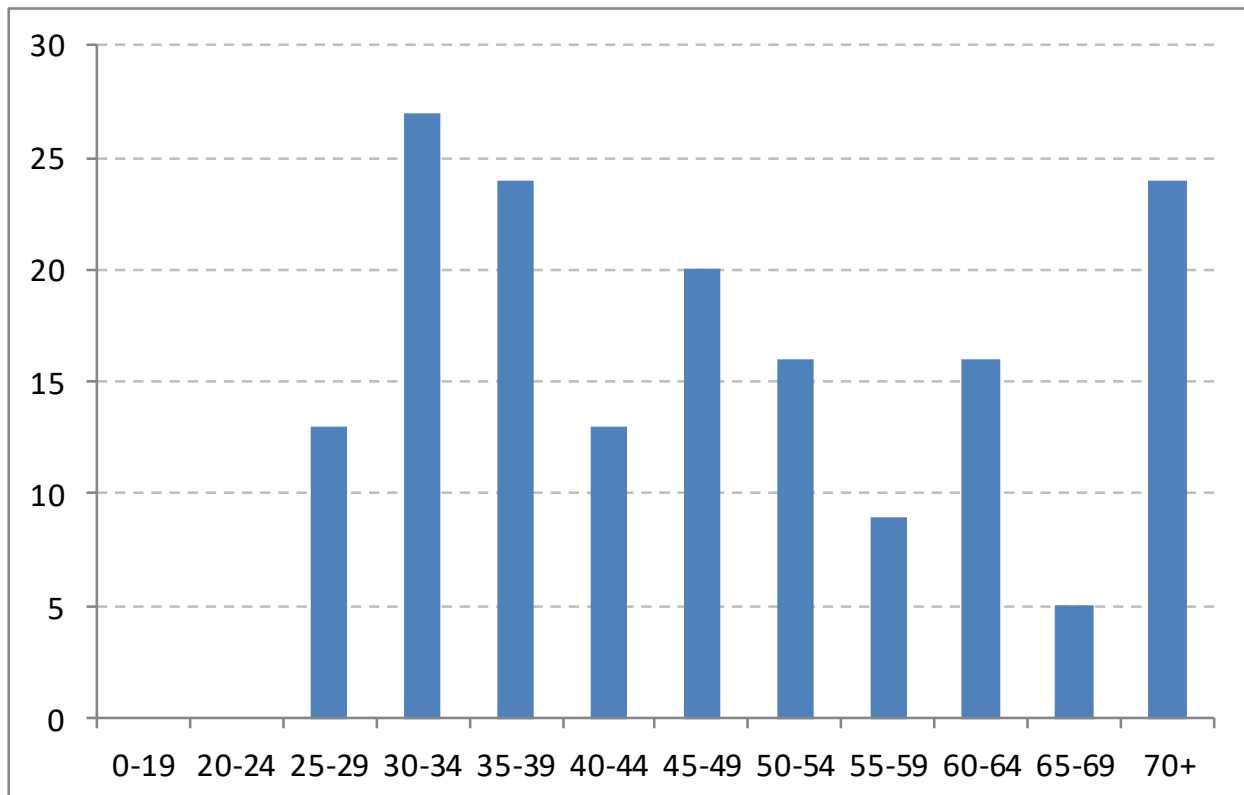
Ym mis Awst 2019, roedd 167 o ganserau ceg y groth ar gronfa ddata CSWACC ar gyfer y cyfnod 1 Ebrill 2017 – 31 Mawrth 2018. Gall nifer terfynol y canserau ar gyfer y cyfnod hwn gynyddu oherwydd gall data cofrestrfa canser gael eu hoedi, a hefyd oherwydd gall rhai unigolion gael diagnosis 'y tu allan i'r ardal'.

Yn ystod y cyfnod Ebrill 2018 – Mawrth 2019, gofynnodd 8 menyw am gyfarfodydd i drafod canlyniadau eu hadolygiad.

4.1 Oedran diagnosis

Yr ystod oedran adeg diagnosis oedd 26 oed i 90 oed. Roedd y canolrif yn y grŵp oedran 45-49 oed, gydag uchafbwynt yn y grŵp oedran 30-34 oed (Graff 7a).

Graff 7a: Nifer y Canserau Ceg y Groth yn ôl Band Oedran

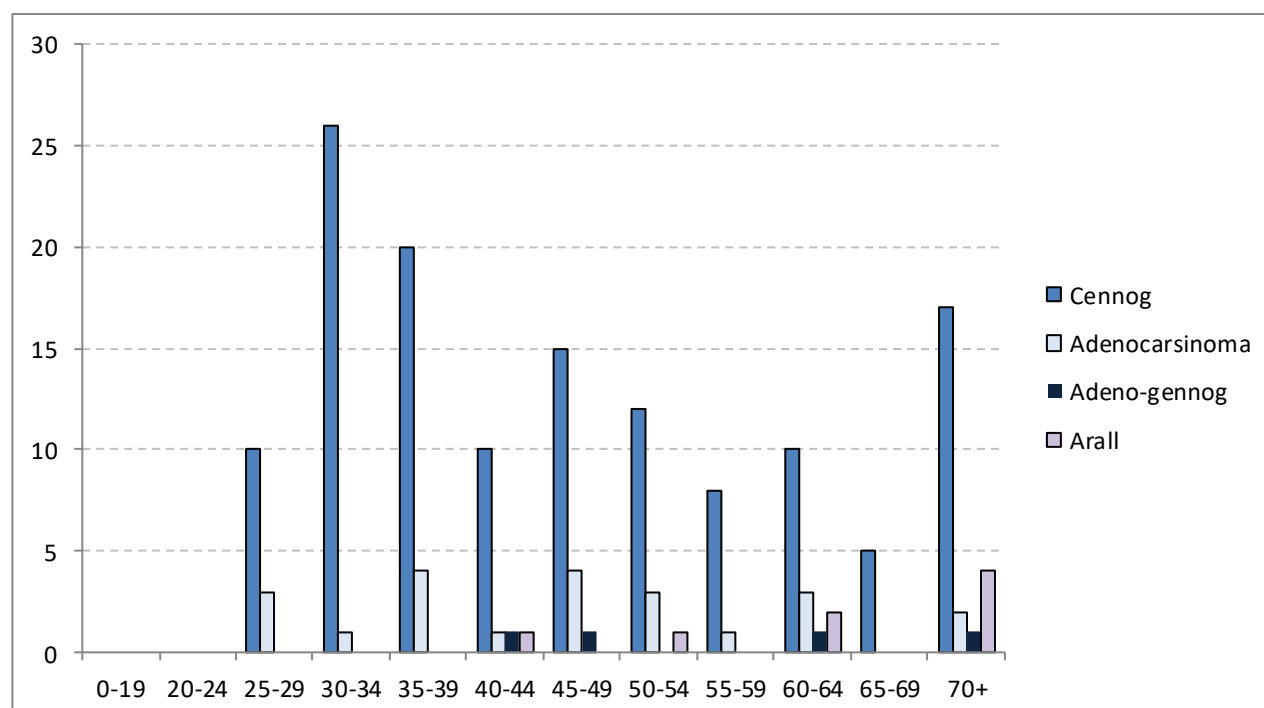

4.2 Math o ganser

O'r 167 o ganserau a gafodd ddiagnosis, roedd 133 (79.6%) yn rhai carcinoma celloedd cennog, 22 (13.2%) yn adenocarcinoma, 4 (2.4%) yn rhai carcinoma adenogennog a 3 (1.8%) yn 'eraill'. Roedd y grŵp 'eraill' yn cynnwys niwroendocrin, celloedd bach ac achosion nad oedd biopsi wedi'i gymryd i gadarnhau diagnosis histolegol. Roedd 5 achos nad oeddent wedi cael eu categorio i'r math o ganser.

Roedd yn ymddangos bod carcinoma celloedd cennog yn dangos yr un patrwm dosbarthiad oedran â 'phob' cancer, gyda'r uchafbwynt yn y grŵp 30-34 oed.

Graff 7b: Nifer y canserau ceg y groth yn ôl math ac oedran pan gafwyd y diagnosis

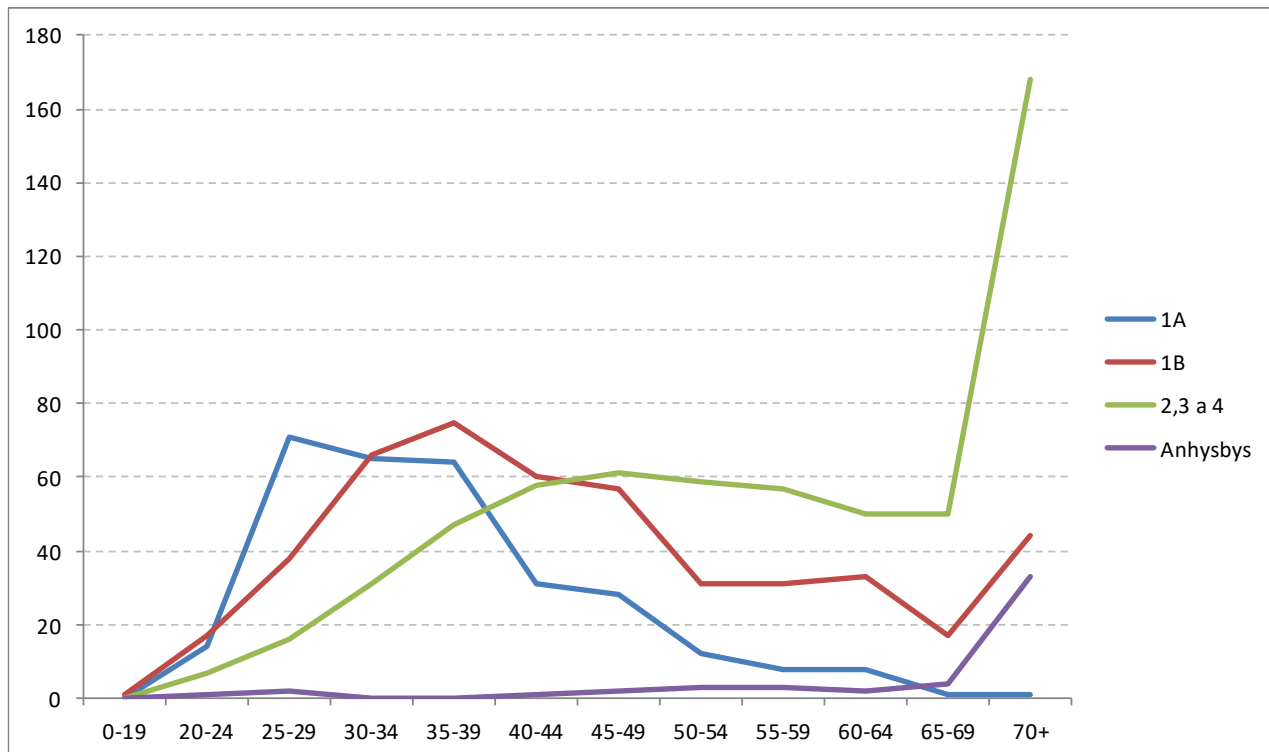

4.3 Cam y cancer

O'r 167 o achosion, roedd 31 (21.2%) ar gam 1A, 45 (32.9%) ar gam 1B, 46 (21.5%) ar gam 2, 19 (11.4%) ar gam 3 a 22 (13.2%) ar gam 4. Mewn pedwar achos ni chafodd camau cancer eu pennu, ac efallai fod hyn oherwydd bod y diagnosis dim ond wedi'i gofnodi ar dystysgrif marwolaeth.

Yn sgil y niferoedd bach, dangosir y canserau y rhoddwyd diagnosis ohonynt rhwng 2009 a 2018 yn ôl oedran a cham (graff 7c). Mae hwn yn dangos bod yr uchafbwynt ar gyfer cam 1A yn y grŵp oedran 25-29 oed, ar gyfer 1B mae hyn yn y grŵp oedran 35-39 oed ac ar gyfer canserau cam diweddarach mae'r uchafbwynt yn digwydd yn y grŵp oedran hŷn.

Graff 7c: Nifer y canserau ceg y groth yn ôl cam ac oedran pan gafwyd y diagnosis

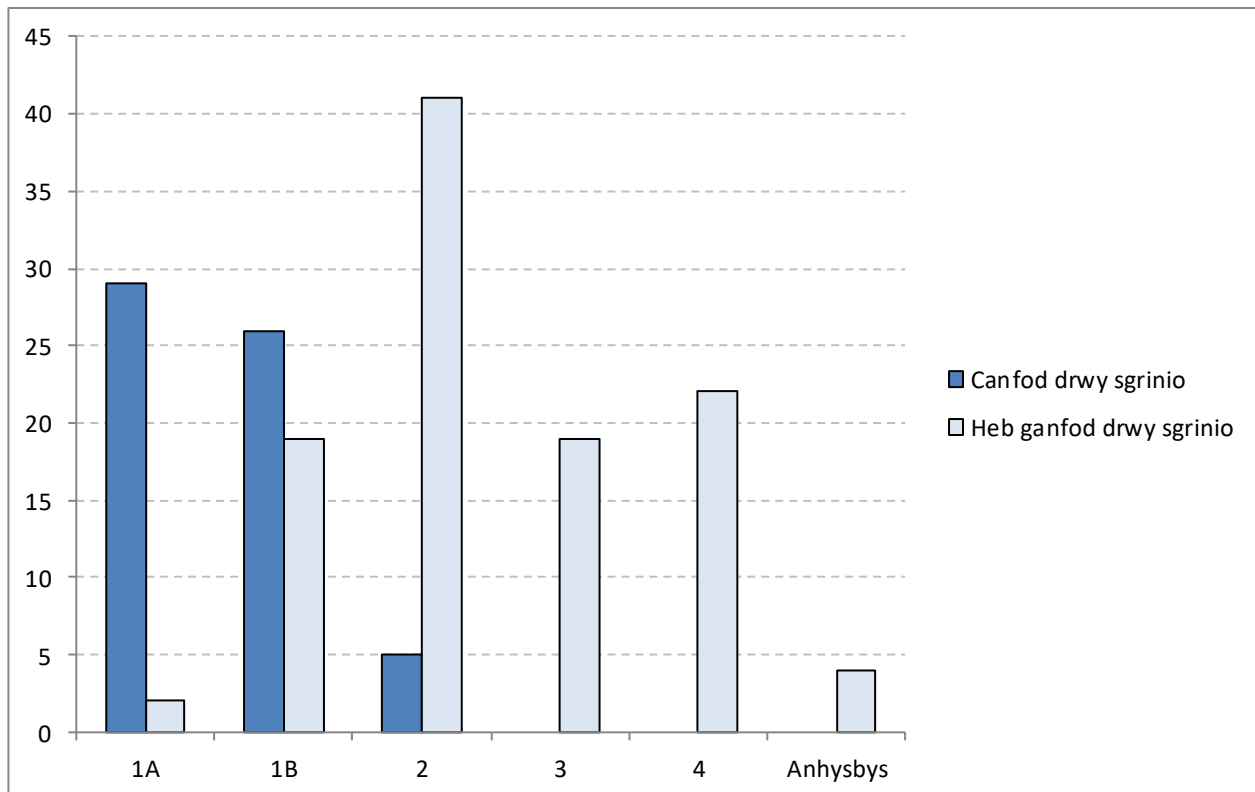

4.4 Statws canfod drwy sgrinio

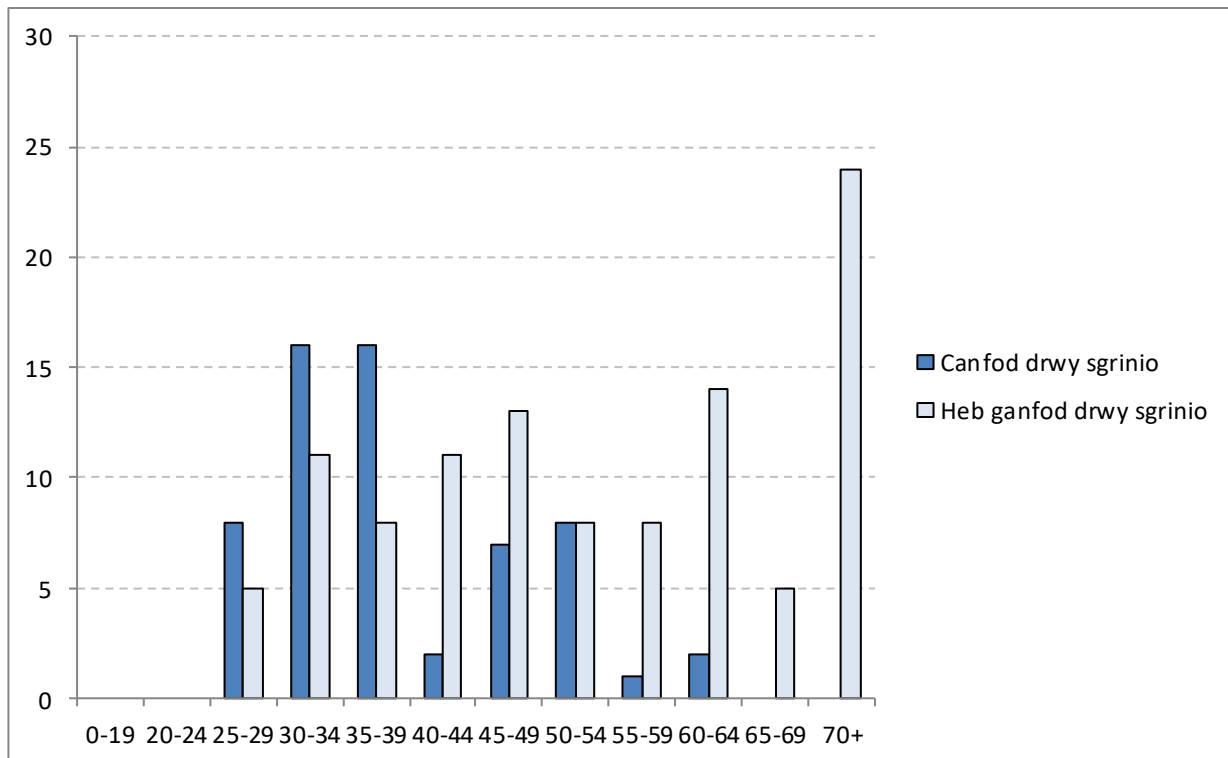
Y diffiniad o ganser wedi'i ganfod drwy sgrinio yw ganser a ganfyddwyd yn dilyn atgyfeiriad yn sgil prawf sgrinio annormal. Gall hyn gynnwys achosion lle nad yw unigolion wedi mynd i gael eu sgrinio am lawer o flynyddoedd, ar yr amod nad oeddent wedi mynd i gael eu sgrinio yn sgil symptomau. Er mai nod y rhaglen sgrinio yw lleihau nifer yr achosion o ganser ceg y groth ymledol, weithiau mae ganser yn cael ei ganfod gan y prawf sgrinio.

Canserau nad ydynt wedi'u canfod drwy sgrinio yw'r rhai lle mae'r unigolyn yn cyflwyno oherwydd symptomau, gan arwain at eu diagnosis o ganser yn hytrach nag o ganlyniad i brawf sgrinio. Gall canserau heb eu canfod drwy sgrinio ddigwydd mewn unigolion â hanes sgrinio llawn, gyda chyfnodau hir o beidio â mynychu, neu heb hanes sgrinio.

O'r 167 o ganserau, cafodd 60 (35.9%) eu canfod drwy sgrinio a chafodd 104 (62.3%) eu canfod heb sgrinio. Roedd 3 chanser nad oeddent wedi'u dosbarthu i statws wedi'i ganfod drwy sgrinio. Mae'n amlwg bod mwyafrif y canserau a ganfuwyd drwy sgrinio ar gam cynnar (1A ac 1B), ac roedd canserau heb eu canfod drwy sgrinio ar gam diweddarach yn bennaf.

Graff 7d: Nifer y canserau ceg y groth yn ôl cam a statws canfod drwy sgrinio

Ar draws yr ystod oedran, roedd canserau mewn unigolion iau yn fwy tebygol o fod wedi'u canfod drwy sgrinio, ac roedd y rhai mewn unigolion hŷn yn rhai heb eu canfod drwy sgrinio yn bennaf. Mewn unigolion dros 65 oed, roedd llawer nad oeddent wedi'u sgrinio erioed, neu nid oeddent wedi'u sgrinio am lawer o flynyddoedd. Mae'r grŵp olaf hwn yn cynnwys y rhai nad oeddent wedi cael eu sgrinio ers blynyddoedd lawer cyn 65 oed (pan wnaethant adael y rhaglen), ond hefyd y rhai a oedd wedi'u sgrinio'n llawn hyd at 65 oed ond a gafodd ddiagnosis dros 70 oed.

Graff 7e: Nifer y canserau ceg y groth yn ôl oedran a statws canfod drwy sgrinio

Lle mae canser wedi'i ganfod heb sgrinio, mae hanes sgrinio'r unigolyn yn cael ei gategoreiddio yn unol â'r rhestr isod:

1 - Dim cofnod o sgrinio serfigol

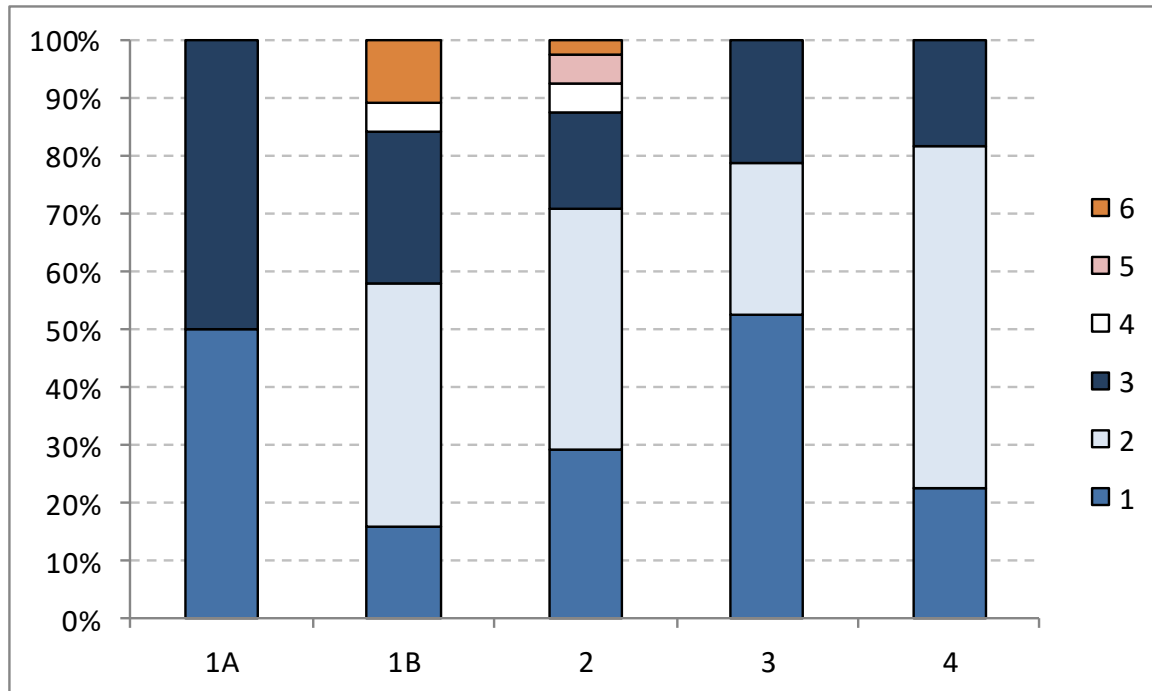
2 - Sgriniwyd mwy na 5.5 mlynedd cyn y diagnosis (mae hyn yn cynnwys unigolion dros 65 oed sydd efallai wedi cael eu sgrinio'n llawn hyd at yr oedran hwnnw)

3 - Sgrinio a gofnodwyd dim ond fel rhai negyddol o fewn y 6 mis blaenorol - 5.5 mlynedd (gall gynnwys canlyniad sgrinio annigonol achlysurol os yw'n cael ei ailadrodd yn gyflym fel un negyddol)

4 - Sgrinio/sgriniadau heb fod yn negyddol, gan gynnwys sgrinio/sgriniadau annigonol, a argymhellodd ailadrodd (o fewn y 6 mis - 5.5 mlynedd blaenorol)

5 - Triniaeth flaenorol ar gyfer neoplasia ceg y groth (CIN) (o fewn y 6 mis - 5.5 mlynedd blaenorol) yn dilyn sgrinio annormal a argymhellodd atgyfeiriad

6 - Sgrinio annormal yn y 6 mis - 5.5 mlynedd blaenorol a argymhellodd atgyfeiriad i golposgopi gydag oedi dilynol mewn diagnosis

Graff 7f: Canserau heb eu canfod drwy sgrinio yn ôl cam a hanes sgrinio

Ceir patrwm rhwng y categori canfod heb sgrinio ar gyfer yr achosion hyn a cham y cancer. Po uchaf yw'r cam, y mwyaf tebygol ydynt o fod yn unigolion sydd naill ai heb gofnod o brawf ceg y groth, neu bu dros 5.5 mlynedd ers eu sgrinio diwethaf.

5 Diffiniadau

Mae'r adran hon yn rhoi rhagor o fanylion am y derminoleg a'r cyfrifiadau a ddefnyddir yn yr adroddiad hwn.

Cymwys

Unigolion oedd yn byw yng Nghymru oedd yr unigolion cymwys.

Canran y rhai sy'n cael eu sgrinio

Noder nad oedd modd mesur canran yr unigolion a ddaeth i gael eu sgrinio yn erbyn y ganran a wahoddwyd yn union oherwydd gall rhai profion a gynhelir yn y flwyddyn sgrinio (1 Ebrill tan 31 Mawrth) ddeillio o wahoddiadau 'ymylol', sydd naill ai wedi'u rhoi yn y flwyddyn sgrinio flaenorol, neu eu derbyn yn y flwyddyn ganlynol.

Cwmpas

Ni ellir cymharu ffigurau cwmpas yn uniongyrchol o un flwyddyn i'r llall.

- Cyn 1997-98, roedd yr holl unigolion a ddosbarthwyd fel 'galw yn ôl wedi dod i ben' gan y rhaglen (am resymau meddygol, oedran neu resymau eraill) wedi eu heithrio o'r enwadur a ddefnyddiwyd i gyfrifo'r cwmpas
- Yn 1998/99 newidiodd y diffiniad i eithrio dim ond yr unigolion hynny â "galw yn ôl wedi dod i ben am resymau clinigol" (dim ceg y groth)
- Ers 2001-02, mae'r ffigurau cwmpas yn cynnwys dim ond yr unigolion hynny a gafodd brawf digonol yn y 3.5 neu 5 mlynedd diwethaf yn y rhifiadur.

Cwmpas sy'n Addas i'r Oedran

Mae ffigurau cwmpas sy'n addas i'r oedran yn cynnwys unigolion 25-49 oed a gafodd brawf digonol yn y 3.5 mlynedd ddiwethaf ac unigolion 50-64 oed a gafodd brawf digonol yn y 5.5 mlynedd diwethaf yn y rhifiadur.

Bwrdd Iechyd

Dyma'r bwrdd iechyd preswyl.

Gwahoddwyd

O 2016/17 ymlaen, mae nifer yr unigolion a wahoddwyd gan Sgrinio Serfigol Cymru, wedi'i gyfrifyddu drwy ddadansoddi'r data a dynnwyd o'r system galw ac ailalw – gwahoddiadau a roddwyd gan raglen Cymru ar gyfer unigolion yn ystod y cyfnod amser.

Profwyd

O 2016/17 ymlaen, mae nifer yr unigolion a brofwyd gan Sgrinio Serfigol Cymru wedi'i gyfrifyddu drwy ddadansoddi'r data a dynnwyd o'r system galw ac ailalw – profion sydd wedi'u cymryd yng Nghymru yn ystod y cyfnod amser.

Atgyfeirio uniongyrchol

Lle mae canlyniad sampl sgrinio yn dangos bod angen i unigolion gael archwiliad colposgopig, gwneir yr atgyfeiriad gan Sgrinio Serfigol Cymru, yn hytrach na'r cymerwr sampl.

Sytolog

Archwilio celloedd unigol o dan ficrosgop, i chwilio am newidiadau celloedd.

Histolog

Archwilio meinwe'r corff (e.e. biopsïau) o dan ficrosgop.

Colposgopi

Archwilio ceg y groth gan ddefnyddio archwiliad gweledol gydag asid asetig a chwyddo.

Gwerth Rhagfynegol Positif

Y gwerth rhagfynegol positif (PPV) yw cyfran y rhai y credir bod ganddynt annormaledd gradd uchel wrth sgrinio, sydd wedyn yn mynd ymlaen i gael annormaledd gradd uchel wedi'i brofi.

Mae PPV sytolog yn cyfateb barn sytolog gradd uchel â chanlyniad histolog. Mae'n cyfrifo cyfran yr achosion lle mae biopsi digonol, yn dilyn prawf sgrinio a gofnodir fel dyscariosis gradd uchel (cymedrol) neu waeth, yn cynhyrchu diagnosis histolegol o CIN2 neu waeth. Mae hyn yn eithrio unigolion a gafodd eu hatgyfeirio am golposgopi yn dilyn canlyniad ymholiad chwarennog neoplasia nad oedd yn un ceg y groth.

O 2007/08 ymlaen mae data rhan C KC61 yn dangos canlyniadau ar gyfer canserau ceg y groth a chanserau nad ydynt yn ganser ceg y groth ar wahân. Mae canserau nad ydynt yn ganser ceg y groth wedi eu heithrio o gyfrifiadau PPV. O 2012-13 mae'r diffiniad ar gyfer cyfrifo PPV wedi newid, mae'r enwadur bellach yn cynnwys – colposgopi dim annormaledd wedi'i ganfod (NAD) a heb gymryd biopsi.

Mae Colposgopi PPV yn cyfateb barn colposgopi gradd uchel â chanlyniad histolog.

Gwerth Rhagfynegol Annormal

Mae'r Gwerth Rhagfynegol Annormal (APV) yn cyfrifo canran y samplau a gofnodwyd fel newidiadau ffiniol neu ddyscariosis gradd isel a arweiniodd at atgyfeirio a diagnosis histolegol dilynol o CIN2 neu waeth. Ar gyfer cyfnod yr adroddiad hwn, mae hyn hefyd yn cynnwys samplau y cofnodwyd eu bod yn dangos 'newid ffiniol mewn celloedd endoserfigol'.

Gwerth Atgyfeirio

Mae'r gwerth atgyfeirio (RV), yn cael ei ddiffinio fel nifer yr unigolion a atgyfeiriwyd i gael colposgopi fesul canfod un CIN2 neu waeth o ran canlyniad histoleg. Mae hyn yn eithrio unigolion a gafodd eu hatgyfeirio am golposgopi yn dilyn canlyniad prawf annigonol neu ymholiad neoplasia chwarennol (nad yw'n geg y groth).

Mynychder

Nifer yr achosion newydd y flwyddyn o ganser ceg y groth ymledol

Afiachedd

Y niwed a achosir gan ganser ceg y groth a thrwy drin canser ceg y groth, yn gorfforol ac yn seicolegol)

Marwolaethau

Marwolaethau a achoswyd gan ganser ceg y groth ymledol.

6 Tîm Cynhyrchu a Rhestr Cyn Rhyddhau

Cyflogir y tîm cynhyrchu ar gyfer yr adroddiad hwn gan Iechyd Cyhoeddus Cymru ac fe'u rhestrir isod.

Kate Lilly	Uwch Arbenigwr Gwybodeg a Data
Helen Clayton	Rheolwr Gwasanaethau Gwybodeg a Data
Louise Dunk	Pennaeth Rhaglen Sgrinio Serfigol Cymru
Dr Louise Pickford	Arweinydd Clinigol Sgrinio Serfigol Cymru
Dr Sharon Hillier	Cyfarwyddwr yr Adran Sgrinio
Dr Ardiana Gjini	Ymgynghorydd mewn Meddygaeth Iechyd Cyhoeddus – Arweinydd Sgrinio am Ganser
Catherine Floyd	Ymgynghorydd Locwm Iechyd y Cyhoedd
Sarah Jones	Swyddog Cyfathrebu
Jamie Topp	Golygydd Digidol
Rhys George	Cofus Cyf (Cyfieithiad Cymraeg)

Cafodd yr Ystadegau Swyddogol hyn eu hanfon at y bobl ar y rhestr cyn-rhyddhau hon bum diwrnod gwaith cyn cyhoeddi yn unol â Gorchymyn Gweld Ystadegau Swyddogol cyn eu Rhyddhau (Cymru) 2009.

Iechyd Cyhoeddus Cymru

Jan Williams	Cadeirydd
Dr Tracey Cooper	Prif Weithredwr
Dr Quentin Sandifer	Cyfarwyddwr Gweithredol ar Gyfer Gwasanaethau Iechyd Cyhoeddus
Leah Morantz	Pennaeth Cyfathrebu

Llywodraeth Cymru

Dr Frank Atherton	Prif Swyddog Meddygol
Dr Andrew Goodall	Cyfarwyddwr Cyffredinol Iechyd / Prif Weithredwr y GIG
Rebekah Tune	Pennaeth Cyfathrebu
Yr Athro Chris Jones	Dirprwy Brif Swyddog Meddygol / Cyfarwyddwr Meddygol, GIG Cymru
Neil Surman	Dirprwy Gyfarwyddwr Iechyd Cyhoeddus
Dr Heather Payne	Uwch-swyddog Meddygol ar gyfer Mamau ac Iechyd Plant
Helen Tutt	Uwch Reolwr Gweithredol – Gwasanaethau Diogelu Iechyd
Stephen Thomas	Pennaeth y Gangen Gwasanaethau Diogelu Iechyd